

# ПОЗОРИШТЕ

ЛИСТ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

бр. 1 | 2026.



Драгутин Илић

# ПОСЛЕ МИЛИЈОН ГОДИНА

научно-фантастична трагикомедија са певањем

Режија, адаптација текста и дизајн светла:  
**Никола Завишић**

Сценографија и дизајн светла:  
**Андреја Рондовић**  
Видео-дизајн и програмирање:  
**Филип Микић**  
Костимографија:  
**Марина Сремац**  
Компонување музике:  
**Марко Игњатовић и Душан Страјнић**  
Сценски покрет и кореографија:  
**Јована Ракић Киселчић**  
Сарадник за сценски говор:  
**Ђорђе Марковић**  
Асистенткиње режије:  
**Татјана Матеша и Ђорђа Гргић**  
Асистенткиња костимографкиње и  
графичка обрада на костиму:  
**Јасмина Радујко**

Играју:  
**Љубиша Милишић**  
**Аљоша Ђидић**  
**Игор Павловић**  
**Соња Кеслер и Марта Береш**  
**Вукашин Ранђеловић**  
**Данило Миловановић Вукмановић**  
**Јована Балашевић**  
**Анђела Пећинар**

Извођење музике на сцени:  
**Душан Страјнић**

# ПОЗОРИШТЕ

ГОД. LXXXII 165. сезона, 2024/2025. ЛИСТ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Број 1 октобар 2025 – март 2026

## СВЕТСКИ ДАН ПОЗОРИШТА

Порука за Светски дан позоришта, 27. март 2026. године | **Вилем Дафо (САД)** (превео Драган Бабић) ..... 3

## ДРАМА

### Премијере

*Жак или њокорносѝ*, Ежен Јонеску

Да ли је отпор могућ или је покорност неминовна?:

*Жак или њокорносѝ* Ежена Јонеска, режија Страхиња Бојовић | **Лејла Ајдари Јерковић** ..... 4

*После милијон година*, Драгутин Илић

Визионарска трагикомедија *После милијон година*:

Пред премијеру с редитељем Николом Завишићем | **Лејла Ајдари Јерковић** ..... 6

Фото-репортажа са премијере *После милијон година*..... 9

Почетак рада: *Арсеник и сѝаре чийке* Џ. Кеселринга и *Тошкови* И. Еркења ..... 11

### Гости у СНП-у

Врхунска представа и нови хоризонти сарадње:

*Поданици (Холопы)* Бољшог драмског театра из Санкт Петербурга | **Лејла Ајдари Јерковић**..... 12

### Критике

Дете се рађа срцем: Осврт на *Госѝа Нолу* | **Јелена С. Перић**..... 13

### Белешке младих о драми...

Да завучеш голе руке у Достојевског:

*Јеванђеље њо Ф. М. Достѝојевском* | **Марија Ибришимова (Бугарска)** ..... 15

*Последњи балкански вамѝир* | **Маја Стојанац** ..... 17

### Награде

„Добричин прстен“ Гордани Ђурђевић Димић | **Лејла Ајдари Јерковић** ..... 20

Награда „Предраг Пеђа Томановић“ за 2025. годину | **Лејла Ајдари Јерковић** ..... 21

## ОПЕРА

### Премијера: *Слеѝи миш*

*Слеѝи миш*, више од оперетске забаве: Жељка Милановић, диригенткиња | **Ивана Илић Киш** ..... 22

Опера у гостима ..... 26

Млади из студија „Војислав Солдатовић“ ..... 27

Музика је као путовање без мапе: Џејмс Тагл, гост-диригент из САД | **Слађана Рајковић Крњић** ..... 30

## БАЛЕТ

### Премијера *Жизела*, Адолфа Адама, кореограф Александар Антонијевић

Балет је крвава уметност, али је то цена сцене: Са Александром Антонијевићем ..... 32

Зоран Добрић о костимима за балет *Жизела* ..... 35

Маријанела Нуњез – *Жизела* на премијери ..... 36

Балети у којима љубав превазилази смрт:

Са Катарином Зец, првакињом Балета СНП-а | **Ивана Илић Киш** ..... 37

## Гости у Балету

- Кад је дух снажан и тело га прати:  
Интервју са гостујућим балетским педагогом Емилијом Корфијом | **Мирослав Стајић** ..... 40
- Прваци балета из Мадрида и Монреаља:  
Лаура Перес Јеро и Хуан Хосе Карасо Аранс (*Крцко Орашчић*) и Еснел Рамос (*Дон Кихот*) ..... 42

## Критика

- Лабудово језеро*: два октобарска извођења:  
Јана Саленко – Данил Симкин и Катарина Зец – Артемиј Макаров | **Ксенија Дињашки** ..... 44

## Награде удружења балетских уметника

- Награда за животно дело УБУС-а Оксани Сторожук ..... 47
- Награда „Марина Олењина“ УБУВ-а Џани Чурчић ..... 48

## ТЕХНИКА

- Приче из радионице: С Александром Ковачевић, шефицом модистераја | **Александра Максимовић** ..... 49

## ИЗ УМЕТНИЧКЕ АРХИВЕ

- Геновева: На маргинама новосадске *Енциклопедије СНП-а*: Позоришне песме (VIII део) | **Ђорђе Перић** ..... 51
- Најбоља Коштана свога доба: 150 година од рођења Драге Спасић | **Ивана Илић Киш** ..... 54

## ТЕАТАР КРАТКО ПРИЧА

- Бескрајна кратка прича | **Ласло Блашковић** ..... 58

## IN MEMORIAM

- Уз одлазак једне балерине: Татјана Мошински Пандуровић (1945–2026) | **Габриела Теглаши Јојкић** ..... 60
- Прометеј нашег доба: Радоје Чупић, првак Дrame СНП-а (1958–2026) ..... 61

## ИЗДАЊА СНП-а

- Наставак рада на *Енциклопедији Српској народној позоришћа (1986–2021)* | **Милена Лесковац** ..... 62
- Ново у нашим едисијама ..... 63

# ПОЗОРИШТЕ

ГОД. LXXXII 165. сезона, 2025/26. ЛИСТ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА  
Број 1 октобар 2025 – март 2026

Српско народно позориште  
Позоришни трг 1, Нови Сад  
Телефон: +381 21 66 21 411  
ISSN 0352-907X  
[www.snp.org.rs](http://www.snp.org.rs)

Први број Позоришта у издању Друштва за Српско народно позориште изашао је 26. децембра 1871, а последњи, недатиран, 1908. године. Године 1880. и 1883. лист није излазио, а 1881/82. издаван је као годишње сезоне. У том периоду Позориште је уређивао Антоније Хаџић. Од 5. новембра 1909. до 31. јануара 1910. лист уређује Јован Грчић, најпре под именом Позориште, а затим Ново позориште. Уредници листа Позориште у новој серији 1968–2005: Зоран Јовановић (1968–1977), Звјездана Шарић (1977–1979), десет бројева у сезони 1979/80. уредили: Милица Остојић, Мирко Петковић и Гордана Торбица; Јасмина Њаради (фебруар – мај 1981), Лазар Васић (октобар 1981 – март 1982), Смиљана Лагатор (јуни 1992 – март 1993), Весна Крчмар од 1983. до 2005; од 2007. Александар Милосављевић; од 2008. до 2015. Даринка Николић (електронско издање за сезоне 2013/2014. и 2014/2015); Александар Милосављевић (март 2021 – јун 2023); од јула 2023. Ивана Илић Киш

CIP - Каталогизација у публикацији  
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

792(497.113)

ПОЗОРИШТЕ / главни и одговорни уредник Ласло Блашковић. - Год. 1, бр. 1 (26. дец. 1871)-год. 34, бр. 8 (1909); год. 1, бр. 9 (1909)-год. 2, бр. 24 (1910); н.с., год. 36, бр. 1 (1968/1969)-год. 75, нов. (2008/2009); год. 76, март (2020/2021)- . - Нови Сад : Српско народно позориште, 1871-1910; 1968-2009; 2021- . - 30 cm

Повремено.

ISSN 0352-907X = Позориште (Нови Сад)

COBISS.SR-ID 16329986

# Порука за Светски дан позоришта

27. март 2026.

Вилем Дафо, фото промо, ITI

Ја сам глумац, и то првенство познат као филмски глумац. Међутим, ја сам дубоко укоренењен у позоришту. Био сам члан Вустер групе од 1977. до 2003. године, где сам радио на оригиналним представама у простору *The Performing Garage* у Њујорку, као и на турнејама широм света. Радио сам и са редитељима као што су Ричард Форман, Роберт Вилсон и Ромео Кастелучи. Данас сам уметнички директор Позоришног бијенала у Венецији. Та позиција, догађаји у свету и моја жеља да се вратим позоришном раду снажно су обликовали моју веру у позитивну снагу и значај позоришта.

На самом почетку ангажовања у Вустер групи, позоришној трупи из Њујорка, често се дешавало да нам на представе дође мали број гледалаца. Важило је правило да можемо да откажемо представу уколико има више људи у публици него на сцени. Али ми то никада нисмо учинили. Многи чланови трупе нису били школовани глумци, већ су долазили из различитих сфера и заједно стварали позориште – иако идеја да „представа мора да се настави“ није била наш прави мото, осећали смо обавезу да одржимо сусрет са публиком.

Често смо током дана имали пробе, а увече представљали материјал као рад у настајању. Понекад бисмо годинама радили на једној представи, док смо се издржавали турнејама са старијим представама. Вишегодишњи рад на некој поставци би ме умарао и пробе су ми понекад биле напорне, али то приказивање рада у настајању увек је било узбудљиво – чак и када би малобројна публика немилосрдно показала колико људи заиста занима оно што радимо. То ме је само подсећало да, без обзира на број присутних, публика постаје сведок који позоришту даје смисао и живот.

То је исто као што у коцкарницама постоји знак на ком пише: „МОРАТЕ ДА БУДЕТЕ ПРИСУТНИ ДА БИСТЕ ПОБЕДИЛИ“. Заједничко искуство у реалном времену, чин стварања који је некако осмишљен, али увек на другачији начин, свакако је очигледна снага позоришта. Друштвено и политички, позориште ни-

када није било оволико важно и неопходно за наше разумевање нас самих и света.


Нове технологије и друштвене мреже су ствари о којима се не говори, а оне обећавају повезаност премда се чини да су истовремено и развојиле и изоловале људе. Ја свакодневно користим рачунар, иако немам друштвене мреже, а чак сам и претраживао себе на Гуглу и користио вештачку интелигенцију да бих дошао до неких информација. Али човек мора да буде слеп да не примети да нам прети опасност да заменимо људски контакт контактом са уређајима. Иако неке технологије могу да буду корисне, проблем се крије у томе што не знамо ко се налази иза њих, а то доводи до кризе истине и стварности. Док интернет може да покрене питања, он тешко успева да преслика осећај дивљења који позориште ствара. То дивљење заснива се на пажњи, ангажовању и спонтаној заједници оних који су присутни у кругу акције и реакције.

Као глумац и позоришни стваралац, и даље верујем у снагу позоришта. У свету који делује све више подељен, контролисан и насилан, наш изазов јесте да избегнемо пропадање позоришта и његово свођење на комерцијално предузеће које нас забавља тако што нам одвраћа пажњу, или на пуког институционалног чувара традиције. Уместо тога, треба да негујемо способност позоришта да повезује људе, заједнице и културе, и да пре свега поставља питања о томе куда идемо.

Квалитетно позориште доводи у питање начин на који размишљамо и подстиче нас да замислимо оно чему тежимо.

Ми смо друштвена бића и биолошки смо створени за контакт са светом. Свако чуло нас води ка сусрету, а кроз тај сусрет стичемо јаснију представу о томе ко смо. Кроз причу, естетику, језик, покрет и сценографију – позориште, као укупна уметничка форма, може да нам покаже шта је некада било, шта сада јесте и какав би наш свет могао да буде.

Превод Драјан Бабић



Гордана Ђурђевић Димић и Андрија Ковач  
фото Марија Ердељи

Лејла Ајдари Јерковић

## Да ли је отпор могућ или је покорност неминовна?

*Жак или покорност* Ежена Јонеска,  
режија Спире Ракић

Играју:

Жак: Андрија Ковач

Жакова Мајка: Гордана Ђурђевић Димић


Жаков Отац: Јован Торачки

Жаклина: Сара Симовић

Робертина Мајка: Тијана Максимовић

Робертин Отац: Душан Јакишић

Роберта: Нина Стаменковић



Андрија Ковач и Нина Стаменковић  
фото Марија Ердељи

Тијана Максимовић, Душан Јакишић,  
Јован Торачки и Гордана Ђурђевић Димић  
фото Марија Ердељи



ДРАМА

5

ПОЗОРИШТЕ бр. 1 | 2026.

Представа *Жак или њокорносѝ* Ежена Јонеска, у режији Страхиње Бојовића, премијерно је изведена 26. децембра 2025. године, на Камерној сцени Српског народног позоришта. Ова драма Ежена Јонеска припада корпусу театра апсурда и представља снажну, гротескну и духовито узнемирујућу сценску студију о механизму прилагођавања и насиљу нормалности. Драма разоткрива породицу као микрокосмос друштва, простор у коме се љубав и брига претварају у притисак, а индивидуалност у терет који треба уклонити.

Кроз наизглед комичне ситуације, понављања и језичке игре, комад постепено гради атмосферу нелагоде. Дијалог који губи логички смисао постаје огледало света у коме речи више не повезују људе, већ их удаљавају. Управо у том распаду комуникације рађа се суштинска критика савременог друштва, критика конформизма, колективног мишљења и страха од различитости.

Представа *Жак или њокорносѝ* поставља питање: да ли је отпор могућ или је покорност неминовна?

У својој експликацији редитељ Страхиња Бојовић наводи:

„У центру драмске радње комада *Жак или њокорносѝ*, који је жанровски одређен као апсурдна драма, налази се Жак — дете својих родитеља или родитељ својих родитеља. Не знајући за други начин комуникације, родитељи му удовољавају и тиме појачавају Жакову охолост, чак размаженост. Жак је филозоф. Његова размишљања о животу су атипична, његове асоцијације апстрактне, његово разочарање у родитеље истинско — до момента када се у његовом животу не појави лик Роберте. Роберта је оружје, део плана, Роберта је завера.“

*Жак или њокорносѝ* је представа која отвара питања граница између љубави и контроле, између бриге и наметања, између слободе и припадања у ком Жакова побуна није само породична, она је егзистенцијална. А његова покорност, ако до ње дође, није победа породице, већ пораз личности.



Андрија Ковач и Сара Симовић  
фото Марија Ердељи

# Визионарска трагикомедија *После милијон година*

Пред премијеру са редитељем *Николом Завишићем*

” Оно најважније, најинтимније и најузбудљивије већ се десило, а сада следи сусрећ са реалношћу, каква год да је. Хвала ти, Драгићине. – Никола Завишић ”

Никола Завишић, редитељ представе *После милијон година* Д. Илића  
фото Марија Ердељи

У години у којој се навршава сто година од смрти Драгутина Илића (1858–1926), Српско народно позориште поставља на сцену његову необичну и визионарску трагикомедију *После милијон година* – комад који се, упркос својој иновативности и смелости, ретко налази на репертоарима. Драгутин Илић, данас неправедно потиснут на маргине нашег књижевног памћења, у овом тексту испишује једну од првих домаћих драмских фантазија с елементима научне фантастике, промишљајући судбину човечанства из перспективе далеке будућности.

Радња смештена милион година након краха цивилизације отвара простор за филозофско разматрање времена, напретка, памћења и нестанка човека каквог познајемо. О разлозима за избор овог текста, његовој жанровској посебности, као и о додирним тачкама између Илићеве визије будућности и нашег времена, разговарали смо са редитељем *Николом Завишићем*.



Пред представу, у шминкерници:  
Соња Кеслер, фото Марија Ердељи



фото Марија Ердељи

Игор Павловић (Зоран)  
фото Марија Ердељи



*Зашићо сѝе се оглучили уѝраво за драму После милијон година Драѝуѝина Илића и шѝа Вас је у ѝом ѝексѝу највише изазвало?*

Драгутин Илић је изузетно занимљив писац, данас, неправедно, готово сасвим заборављен. Пао је у сенку нашег кратког памћења. Али његово обимно дело, као и необичан и буран живот, свакако су вредни пажње. Један од токова његовог писања води ка мистици, езотерији и, као у случају трагикомедије *После милијон ѝодина*, ка фантастици, чак научној фантастици. У том смислу он је био претеча овог жанра код нас, посебно у позоришту. Комад *После милијон ѝодина* је веома храбар, духовит, многоструко иновативан, велики изазов за сценско упризорење. Веома се ретко изводи у позориштима. Када сам се сусрео са њим, одмах ми се родила жеља да покушам да га поставим. То није ишло ни глатко ни лако. Ипак, на крају, указала ми се прилика да га режирам у Српском народном позоришту и то, како понекад уме да се намести, није могло да се деси у бољем тренутку – на стогодишњицу његове смрти, готово у дан погођену (одлетео је у Духосвет 1. марта 1926). Сетили смо га се у добром тренутку.

Радња ове трагикомедије дешава се мили(ј)он година после краха наше цивилизације. Последња два припадника људског рода, отац и син, покушавају да се сакрију од припадника Духосвета. По Драгутину Илићу, Духосвет је виши степен човека, нова врста која јесте настала од нас, али је успела да досегне све оно што нашој цивилизацији није успело, пре свега

да се ослободи бремена смрти. То су вечна бића која су у стању да обитавају како на Земљи, тако и на другим планетама. Освојили су читав Сунчев систем.

Последња два човека бивају откривена, и Духосвет спроводи истраживања на њима, са жељом да се упозна са својим далеким прецима. Исту жељу има и делегација са Меркура, и заплет креће када се Духосвет и Меркуријанци сукобе око права на ова два ретка примерка „животиња“, како их називају. Овом тексту ме је снажно привукла изузетна фантазија пишчева. Велики је изазов и привилегија бавити се тиме у временима у којима живимо, а која као да су претходница краја цивилизације коју је Драгутин Илић у свом комаду бравуросно, романтично и визионарски саставио.

*Предсѝава се бави временом, ѝамћењем и не-сѝанком човека каквоѝ ѝознајемо и носи снажну филозофску и цивилизацијску димензију. Колико сѝе у раду на ѝредсѝави размишљали о савременом друшѝву и нашој оѝсесији најреѝком, и где видѝје додирне ѝачке са Илићевим виђењем будућности?*

Ово заиста јесте прича о човековом самоуништењу. О узалудности свега што смо као врста током историје учинили. Јер сва научна достигнућа, све хумане вредности које смо створили, завршила су се потпуним крахом и распадом. О томе Илић у овом комаду ламентира. Тренутна ситуација у којој се свет налази као да је на корак од тога. Ту се наше време састаје са временом комада. Друштво у коме живи-

мо дубоко је подељено. Ратови, разарања, безумна тлачења и уништења дешавају се на сваком кораку. А могли смо „дохватити звезде“. Заједно, као врста. Илић јесте песимиста, али није без хумора гледао у будућност. Циљ нам је био да кроз тај његов хумор и ми проговоримо о мраку у коме се цивилизација налази.

*Играју:*

*Наџан:* Љубиша Милишић

*Данијел:* Аљоша Ђидић

*Зоран:* Игор Павловић

*Светлана:* Соња Кеслер / Марта Береш

*Санко:* Вукашин Ранђеловић

*Биљан:* Данило Миловановић Вукмановић

*Зорка:* Јована Балашевић

*Лајана:* Анђела Пећинар

*Извођење музике на сцени:* Душан Страјнић

*Драма После милијон година доводи се у везу са раним облицима научне фантастике. Колико Вам је овај жанровски оквир био инспирациван и да ли лично јајите афинијете према научној фантастици као простору за промишљање савремене свеће?*

Волим научну фантастику, али нисам детаљни познавалац тог обимног жанра. *После милијон година* дефинитивно јесте један од првих научнофантастичних комада писаних специфично за позориште. По томе је Драгутин Илић претходник, не само код нас. Ипак, мене је обузела тема и идеја овог великог дела, а то што је жанр који јесте, само је још већи изазов за упризорење. Научна фантастика нам је дала оквир за коришћење технологије као средства за дочаравање приче, и послала нас у непознати простор изван граница класичног позоришног поступка. Надам се да ће публика радо поћи са нама на пут „по вечности, плавој реци“.

*Лејла Ајгари Јерковић*



Сцена из представе  
фото Данијел Раушки



Игор Павловић (Зоран)  
фото Марија Ердељи



Душан Страјнић (извођач музике)  
и Вукашин Ранђеловић (Санко)  
фото Данијел Раушки



Љубиша Милишић (Натан)  
фото Марија Ердељи



Соња Кеслер (Светлана)  
фото Данијел Раушки



Аљоша Ђидић (Данијел)  
фото Марија Ердељи



Анђела Пећинар (Лагана)  
фото Марија Ердељи



Сцена из представе  
фото Марија Ердељи



Вукашин Ранђеловић (Санко) и  
Јована Балашевић (Зорка)  
фото Марија Ердељи



Данило Миловановић Вукмановић  
(Биљан), фото Марија Ердељи



Сцена из представе  
фото Данијел Раушки

# Почетак рада

Петар Јовановић, редитељ  
фото Марија Ердељи



Са читаће пробе за представу *Тошкови* И. Еркења, у режији Ивана Церовића, фото Данијел Раушки

## *Арсеник и сџаре чийке*

У Српском народном позоришту, у фебруару, одржана је прва проба представе *Арсеник и сџаре чийке*, по тексту Џозефа Кеселринга, једне од најпознатијих црних комедија светског репертоара, а режија је поверена Петру Јовановићу. Ова вишеслојна комедија на ироничан начин спаја елементе породичне идиле и криминалистичке фарсе. Кроз причу о наизглед благим и добронамерним старицама и њиховом необичном „хуманитарном“ деловању, Кеселринг гради сатиричну слику друштва, отварајући простор за преиспитивање граница морала, нормалности и породичних вредности.

На првој проби представе *Арсеник и сџаре чийке* редитељ Јовановић је представио концепт који ову црну комедију чита као савремени, убрзани црни водвиљ. У новој адаптацији, главне јунакиње Еби и Марта Брустер не убијају усамљене старце из сажаљења, него младе људе које, у свом извитопереном милосрђу, „спасавају“ од одласка у рат. Истакнуто је да „морбидност мора да се убрза до те мере да би постала духовита“, те да ће се представа ослањати на снажан физички театар, динамичан сценски простор и живу музику, који додатно појачавају црноромни тон текста.

Драматург је Николина Ђукановић, сценографкиња Марија Калабић, костимографкиња Милица Грбић Комазец, композиторка Јана Лончар. За сценски покрет је задужен Данило Миловановић Вукмановић, а асистент сценографкиње је Младен Стојановић.

У представи ће играти: Тијана Максимовић, Гордана Ђурђевић Димић, Милован Филиповић, Тања Пјевац, Бранислав Јерковић, Марко Марковић, Љубиша Милишић, Јована Балашевић, Мирослав Фабри, Душан Јакишић и Стефан Вукић.

Премијера је заказана за 18. април 2026, на сцени „Пера Добриновић“.

## *Тошкови*

Опочеле су пробе за нову драмску представу *Тошкови*, према тексту Иштвана Еркења, у режији Ивана Церовића. Овај драмски текст приказује једну наизглед обичну породицу суочену са апсурдом рата и злоупотребом ауторитета. Радња прати породицу Тот која, у страху за сина на фронту, пристаје да угости Мајора, чиме почиње низ све бизарнијих и понижавајућих ситуација.

Представа је жанровски одређена као гротеска са елементима црне комедије, у којој се истовремено преплићу трагично, апсурдно и комично. Редитељ Иван Церовић је нагласио да жели у фокус да стави искрен и реалистичан глумачки приступ, без наглашавања ефекта, јер управо из озбиљности ситуације произилази снажан сценски утисак.

Драматург Божидар Кнежевић је истакао да се у средишту драматуршког читања текста издвајају две снажне линије. Прва, која је већ присутна у самом делу и у потпуности задржана у овој инсценицији, јесте прича о насиљу и различитим облицима малтретирања, као и о питањима докле човек може да издржи притисак и зашто пристаје да га трпи, док се друга линија, која је у овој поставци додатно наглашена, односи на релативизацију истине, односно вредности у савременом друштву.

Поред редитеља Ивана Церовића и драматурга Божидара Кнежевића, чланови ауторског тима су и сценограф Саша Сенковић, костимографкиња Сташа Јамушаков и композитор Александар Бахун.

У представи ће играти: Александар Гајин, Марија Меденица, Милица Грујичић, Милан Ковачевић, Душан Стојановић, Марта Береш, Предраг Момчиловић, Пеђа Марјановић и Данило Миловановић Вукмановић.

Премијера представе *Тошкови* планирана је за 27. април, на Камерној сцени.



## Врхунска представа и нови хоризонти сарадње

ДРАМА

12

ПОЗОРИШТЕ бр. 1 | 2026.

*Представа Поданици (Холопы), Бољшой драмској тхеатра из Санкт Петербурга, на великој сцени Српској народној позоришћу, две вечери заредом, пред уређуном салом*

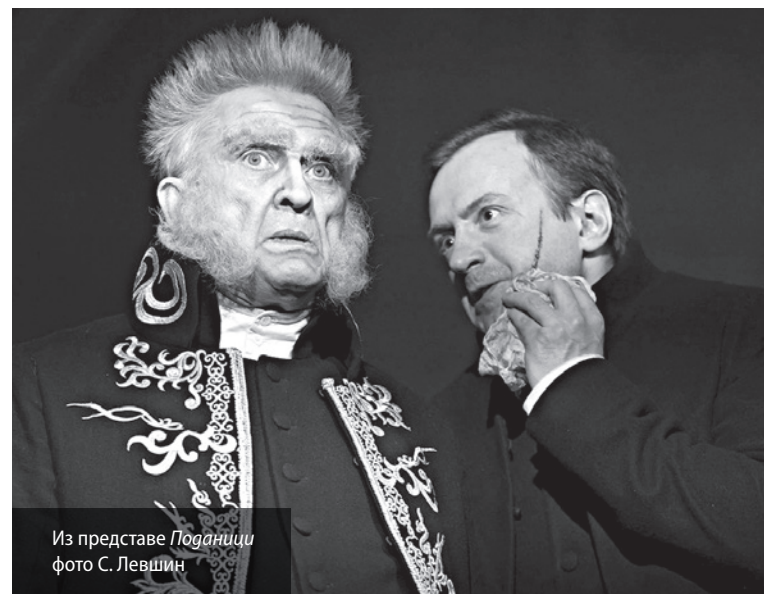
Почетком фебруара Српско народно позориште је угостило ансамбл и чланове Бољшого драмског театра „Г. А. Товстоногов“ из Санкт Петербурга, који су у нашем позоришту, на сцени „Јован Ђорђевић“, две вечери заредом изводили представу *Поданици*, у режији Андреја Могучија. Ово је била ретка прилика да српска публика види представу која је 2024. године добила најзначајније позоришне награде у Русији, привлачећи пажњу критике и позоришних кругова широм европске сцене.

Представа је заснована на истоименој драми П. П. Гнедича, а радња је смештена у Санкт Петербургу, 1801. године, ближе приказујући неколико кључних дана у животу племићке породице Плавутин-Плавунцов, на двору цара Павла I.

Комбинујући историјску хронику, психолошку мелодраму и трагикомедију представа *Поданици* је на сцени отворила питања моћи и личних трагедија у епохи великих преокрета, подвлачећи Гнедичеву идеју да је кметство, подаништво универзално и вечно.

Оно што је дало посебну вредност овом гостовању јесте потписивање споразума о сарадњи између СНП-а и Бољшого драмског театра „Г. А. Товстоногов“ из Санкт Петербурга, чиме је потврђена обострана посвећеност размени уметничких искустава и даљем развоју сарадње.

*Пријемила Лејла Ајгари Јерковић*



Из представе *Поданици*  
фото С. Левшин

Јелена С. Перић\*

# Дете се рађа срцем

Осврћ на представу Госпа Нола

Бојана Милановић, *Госпа Нола*  
фото Марија Ердџи



Од премијерног извођења представе *Госпа Нола* на сцени Српског народног позоришта па до тренутка у коме настају ови редови прошло је мање од шест месеци. У том кратком временском периоду ово похвале вредно остварење успело је да својим квалитетима заинтригира позоришну јавност, па не чуди што о комаду дискутују различите генерације театарске публике.

Када сам са уредништвом часописа договарала сарадњу, нисам ни слутила да ћу и сама убрзо осетити, на личном искуству, неке од тема које дело покреће, а које су вешто користећи новелу Исидоре Секулић и документаристичку грађу у представу уткале редитељка Соња Петровић и драматуршкиња Александра Јовановић. И управо сада, након болничког искуства и сведочења својих, слободно могу тако да их ословим, саборкиња, још јасније и дубље доживљавам и сагледавам комад који ме је још премијерне вечери освојио својом аутентичношћу, силином и дубином емоција.

*Госпа Нола* Исидоре Секулић, а у режији и адаптацији Соње Петровић, није само за сцену прилагођено познато прозно дело, многим генерацијама познато као обавезна школска лектира, већ је једно модерно драмско остварење у коме се на вешт начин комбинују елементи постдрамског театра, документаристичка грађа сачињена од личних сведочења свих оних жена које се боре за потомство и храбро подносе не само физичке већ и психичке последице вантелесне оплодње. Станојла Перчинова, познатија као госпа Нола узима се као симбол мајчинства, љубави, пожртвованости, бриге, а изнад

свега доказа да бити мајка није ствар биологије већ духа, срца, безусловне љубави и човечности. Глувачка екипа предвођена изузетном Бојаном Милановић у вишесатној игри користећи се минималним сценским средствима, а максимално својим умећем и знањем публици презентује причу не само о једној изузетној жени, честитој, поштеној, другачијој, већ и о сукобима менталитета, васпитања, традиција и обичаја. Ова жена горостас грубе спољашњости, а великог срца, ширине и храбрости представља уједно један другачији свет, сачињен од камена, снаге планинског ваздуха, крша и врлети, који је игром различитих судбина населио војвођанску равницу и наишао на неодобравање тамошњег живља. Управо тај тако јак контраст истиче у овој представи важан социјалан моменат и те како битан за сагледавање свеукупне приче која се вешто плете око Ноле и њене новостечене породице. Зато и можемо рећи да ово није само комад о једној жени и њеној деци, већ слојевито дело које отвара многа питања, почевши од борбе за потомство до непревазиђених разлика у менталитету и карактеру. Цитираћу драматуршкињу Александру Јовановић и навести да једну од важних улога у тумачењу представе имају и сонгови двојног карактера „те се у њима мешају елементи епског (наративно-коментаторски) и сатиричног (комично-критички).“

Случајно или не (што у овом тренутку и није толико важно), попут свог старијег колеге Бобана Скерлића, који је на сцену Атељеа 212 извео три различите Петрије, и Соња Петровић публици представља три Ноле. Поред већ поменуте Бојане Милановић

ту су и Марија Чутура и Гордана Ђурђевић Димић, које својим тумачењем главне јунакиње потцртавају причу о пролазности, животним променама и неминовном крају. Поред ове три глумице свих похвала је вредна целокупна глумачка екипа, међу којом су појединци у више наврата сарађивали са редитељком Петровић (Соња Кеслер, Димитрије Аранђеловић, Стефан Вукић), па самим тим не чуди одабир глумаца и евидентно одлична међусобна сарадња и тимска игра.

Остварење којим је започела нова позоришна сезона Српског народног позоришта показује да јед-

но класично књижевно дело може добром адаптацијом и драматизацијом, а без интервенција којима би се нарушила његова аутентичност, да буде веома савремено, актуелно а изнад свега ванвременско, јер питање човечности и мајчинске љубави не мари за проток времена. Управо је данас у овом и оваквом времену у коме живимо и желимо да заснујемо породицу, подижемо и одгајамо децу још важније, потребније, али и потресније.

Текст посвећујем свим храбрим женама, боркињама за своје потомке и породице, а изнад свега и свих својој мајци.

*\* Ауторка је позоришна критичарка  
Радио Београда 2*



Сцена из *Госића Ноле*  
фото Марија Ердељи

Душан Вукашиновић, *Јеванђеље по Ф. М. Достојевском*, фото Марија Ердељи

Марија Ибришимова\* (Бугарска)

## Да завучеш голе руке у *Достојевској*

*Критика: о представи Јеванђеље по Ф. М. Достојевском, у режији Јернеја Лоренција, изведеној на 4. балканском позоришном фестивалу „ArtStage“, у Благоевграду (Бугарска), 1. новембра 2025.*

Јернеј Лоренци припада оној групи савремених Европских редитеља чије стваралаштво гради сопствени визуелно-звучни сценски језик. Чак и кроз ограничену перспективу неколико његових представа (*Орфеј и Јеванђеље по Ф. М. Достојевском*) могу да се уоче стални елементи његовог редитељског рукописа – минималистичка сценографија, употреба микрофона као посредника између глумца и гледаоца, клавир као живи учесник у сценском збивању. Пратећи и друге његове поставке, доступне кроз фотографски и видео-материјал, можемо приметити да се ове карактеристике издвајају као препознатљива обележја његовог позоришног света.

У овом ауторском спектаклу Лоренци се ослања на стваралаштво једне од најутицајнијих фигура светске књижевности – Фјодора Михајловича Достојевског. Стварајући сценску палету од добро познатих ликова као што су Раскољников (*Злочин и казна*), Фјодор, Дмитриј, Иван и Алексеј (*Браћа Карамазови*), као и мање познатих, попут *Дечака код Христове јелке* и јунака из *Понижених и увређених*, редитељ урања гледаоце у сложени духовни свет писца.

Свако ко је упознат са позоришном естетиком Лоренција спреман је за представу која неће бити само интерпретација књижевног наслеђа. Он није од оних редитеља који раде пинцетом, пажљиво препарирајући текст. Он „задире“ у њега голим рукама, без страха да се можда испрља крвљу. Тако продире у само срце Достојевског, у његова егзистенцијална питања, у бол и наду који покрећу његове ликовне.

Током четири сата, глумци граде живе слике у којима свака реч пробија као стрела и слика као четка. Њихове реплике звуче болно искрено, јер именују истине од којих се плашимо али које морају бити изговорене. Управо је то једна од централних тема представе: страх од истине и потреба да се погледамо у огледало сопствених грехова. Ова идеја налази своје најјаче изражавање у монологу Душана Вукашиновића – филозофски и емоционално набијен тренутак, који оставља публику без даха с кнедлом у грлу.

Ова напетост између бола и трагања за смислом налази свој контрапункт у финалном монологу Бојана Жировића. Сцена се преклапа/прекида, тон се

мења, као да се отварају врата ка другом простору, ка могућности утехе, можда чак и ка рају. Иако тај прелаз остаје двосмислен, управо у њему се осећа потреба представе да понуди другачију перспективу и трачак наде након свега неизрецивог.

Финална сцена је можда и најимпресивнија. У позадини се чују снимци дечјих гласова, који с непретенциозном искреношћу говоре о љубави, смрти, тузи, смирењу. Између постављених дечјих портрета на сцени, те речи одзвањају дуго, претварајући се у морални и емоционални ехо. Оне нас подсећају колико је једноставан, а уједно колико неподношљиво сложен људски живот... и како из чистоће дечје свести често произилазе будући злочинци Достојевског.

Позориште Лоренција може да се опише једном речју – ограниченост. Сваки јек, сваки дах, сваки трептај гласа осећају се физички. Звучна средина и присуство глумаца стварају пуноћу реалности у којој гледалац осећа чак и кораке у блату. Лоренци

се не плаши да покаже људске проблеме сурово, као комад меса, али овога пута приказан само на фотографији. Блато, боја и разарање на елегантним хаљинама и костимима нису само естетски гест, већ и питање: „Да ли смо заиста толико чисти колико изгледамо?“

Одговор који нам представа даје јесте негативан – наше душе су прљаве, али управо кроз то признање можемо бити истински. Са овом својом поставком, заједно са глумцима Српског народног позоришта из Новог Сада, Јернеј Лоренци поново доказује да је позориште уметност која се дешава „овде и сада“ – жива, храбра, пулсирајућа и дубоко људска.

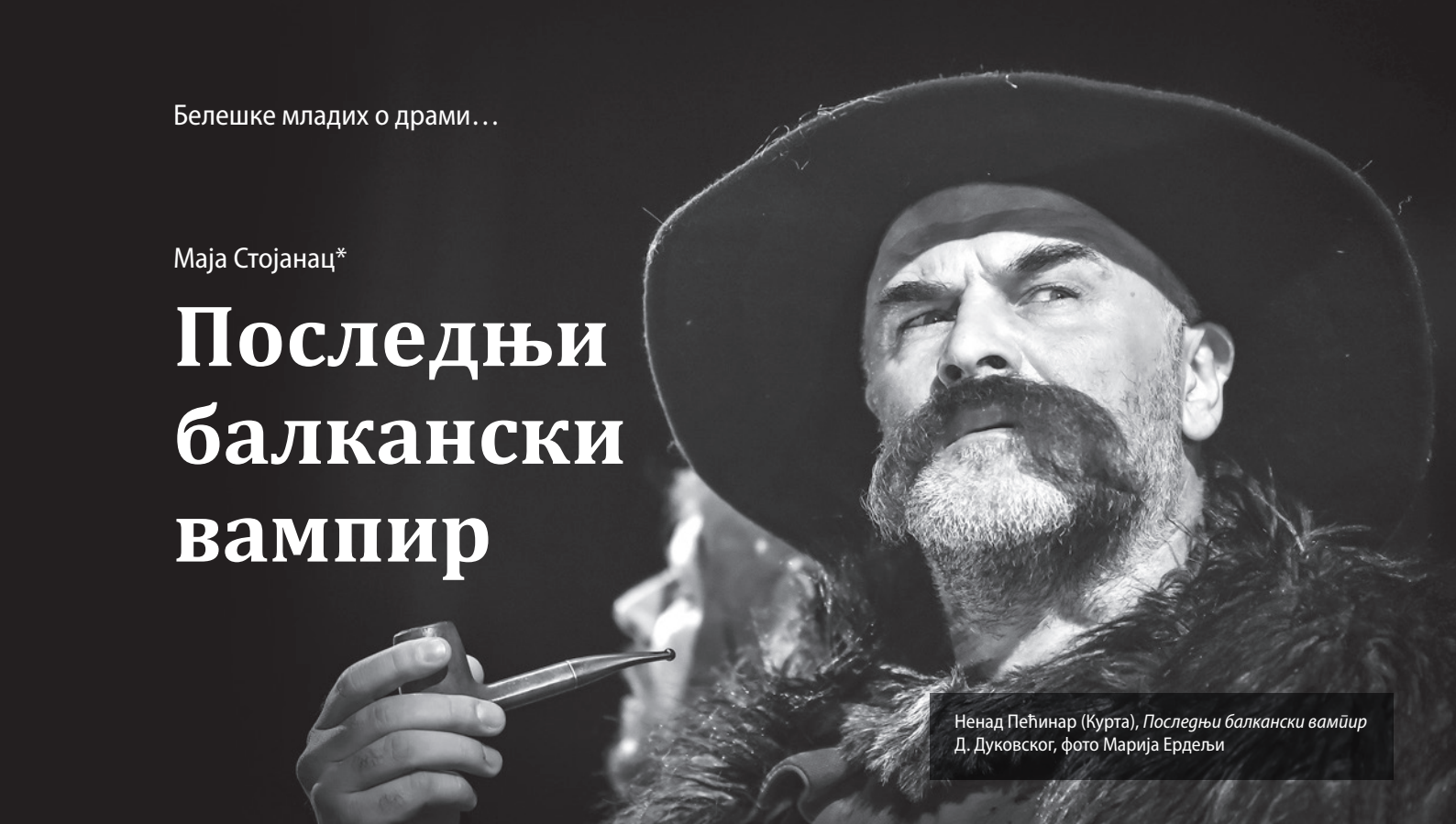
*\* Ауторка се бави позоришном критиком, пише о модерним сценским праксама за платформама Свејски театар у Софији. Студија на Националној академији за позориште и филмску уметност, Одсек за позоришне студије и позоришни менаџмент у Софији. (Превод с бујарског: Превод г.о.о., Нови Сад)*



Димитрије Аранђеловић и Марија Меденица,  
Јеванђеље по Ф. М. Достојевском, фото Марија Ердељи

Маја Стојанац\*

# Последњи балкански вампиr



Ненад Пећинар (Курта), *Последњи балкански вампир*  
Д. Дуковског, фото Марија Ердљи

Представа *Последњи балкански вампир*, настала у сарадњи писца Дејана Дуковског и редитеља Александра Поповског, доноси значењски слојевиту вампирску причу у којој фигура вампира, обједињујући митску фолклорну матрицу са представом о вампиру каквог знамо из, рецимо, Стокеровог викторијанског неоготског романа, постаје идејно полазиште за црнохуморно испитивање духовних пометњи Балкана. Вампир, као *наказа* чију појаву напетост, с нестрпљењем и симпатијом ишчекујемо, егзистира само у причи, у страху од *појаве*, док се сменом брзих, динамичних и бучних дијалога, постепено разоткрива девијантна вампирска природа ликова. Путем спољне радње, која обухвата причу о обрачуну с вампиром у магловитој балканској недођији – визуално дочараној помоћу земљаних нијанси и дима – износе се бројне, спретно осмишљене сценске алузије које вешто упућују на јединство садашњег и прошлог, оличеног у наслеђеним тензијама, паранојама, страховима. Мотив стремљења, исказан у тежњи да се вампир уништи, развија се низом апсурдних и готово гротескних ситуација; сатиром и понекад прегрубим карикирањем, али најпре хумором, који, у свету заснованом на инверзији *живо – мртво, ојасно – безбедно, ја – Друго*, указује на то у којој смо мери задојени старим пороцима и навикама: лењи, сујетни, уплашени и опасни. Свеобухватна карактеризација ликова, уз раскошну глуму и музичко-сценске моменте, појачана је богатом комиком речи (*крв-крвавице, њлоиње и осјало воће на -ње, цвешће, самарачава, жена-шће-на*) чиме се хумор у представи усложњава, а ликови додатно профилишу.

Авет (Марко Марковић) – *дух и разум времена* – уводи нас у историју драмске радње. Он представља ликове и уводи у идејни оквир приче, упознајући нас са мештанима који страхују од вампира – аберантног појединца – покојника који ремети *мир* заједнице (лупа по крововима, врши нужду по храни, напаствује стоку и жене, баца предмете по кући). Његови монолози су хармонични, усклађени са мимиком: јасним и одсечним покретима који понекад наликују на кретање лутке. Упечатљив је и начин на који стоји – увек помало накривљено, као да лелуја, те оставља утисак граничног бића – оног које није до краја потврђено у простору. Захваљујући унутрашњој просторности и поетском волумену лика, експозиција није строго информативна; иако сажета, изразито је забавна. Опасан, духовит, луцидан, mudar, наиван, готово дечјег лица, али и циничног осмеха који открива амбивалентну и ишчашену природу лика, он с лакоћом указује на недостатке друштва чији је сам почасни члан: лицемерство и неактивност институција, млаку веру код њених представника, загађеност ваздуха и животне средине, лажни морал. Берберин по потреби (древно занимање у вези са оштрицама и крвљу) у црном капуту са цилиндром и црвеном марамом (која на симболичком плану означава животну есенцију; а подсетимо и да гроф Дракула у филмским адаптацијама носи црни огртач са црвеном поставом), сажима мноштво противречности неопходних за изградњу квалитетног драмског лика према којем публика не може а да не осети симпатију. Авет – биће амбивалентне природе, које је *шју и није шју*, чини да гледалац на моменте осети да је трагање ликова и његово сопствено; да је летаргија

у којој заједница, испоставиће се, *воли* да обитава, она у којој он живи и дела, те да је вампирска природа, као сплет особина, чвор који поседује свако од нас. Захваљујући духовито осмишљеној радњи, у којој Авет функционише као негација и афирмација уједно, непрестано разматрамо ко је вампир; шта он може и шта не може бити, како егзистира у савременом наративу (рефлекс насиља, потиснутих страхова, примитивизма и сујеверја), те колико *вампирских* нарави опстаје у нама и међу нама.

Представа доноси инверзију класичног вампирског дискурса, најпре иронијским приступом рабљеним матрицама. Сценографија (уз атмосферу дашчаних подлога, дивљих крајолика, у јаким сенкама и контрастима) поред неизоставног декора вампирског света – густе магле, намештаја карактеристичног за замак, грађански али и сеоски дом (смедеревац, венац од паприка који штити од урока, брашно – чија је симболика у потпуној инверзији, јер уместо за заштиту служи за евокацију; онда предимензионирано дрво од деформисаних цеви које упућују на насиље над природом, указује на то да аутор укршта наратив о вампиру који је карактеристичан за подручје Балкана и романтичарску представу вампира као префињене грађанске фигуре, редовно укусно одевене, набељене коже и дугих ноктију. Баш такав је и лажни вампир – Василије (Бранислав Јерковић), са својом благо повијеном појавом, искеженим зубима, црвеним уснама, дугим белим ноктима. Таква представа вампира, наспрот фолклорној (у којој вампир сличи изобличеној тешкој црвеној мешини напуњеној крвљу, склоној промени облика), формира се у другој половини 19. века. Јерковићеви покрети су успорени, префињени, често пренаглашени и мелодраматични, усаглашени са целокупном атмосфером. У масовној и захтевној сцени зомби-плеса његова раскошна игра највише долази до изражаја, јер су и држање и покрети (веома високо подизање руку, ногу) снажно контрастирани претходној уздржаној, грациозној и званичној фигури, са назалним говором и свечано повишеним, размекшаним гласом. У тумбе окренутом универзуму представе, у ком знамо да, упркос његовој појавности, он *није* тражени вампир, постепено нас уверава да ипак *јесће* носилац одређених вампирских стања.

Наглашена сексуалност императив је жанра о вампирима, па су тако и ликови у представи носиоци сексуалних тензија. На то да је вампир носилац перверзне жеље указује и распусна замамна удовица (Тања Пјевац), као и ловац на вампире Курта (Ненад Пећинар) и сам вампирског порекла. У представи је, као у Стокеровом роману, вампир повезан са мотивом магле (један од начина да напада жене), што на

сцени видимо кроз еротизоване покрете Удовице, која је приказана као изразито сексуално (али и трагично) биће, посебно док раскалашно плеше у густој магли. Носилац сличних тензија су и три распусне жене (Јована Балашевић, Вишња Обрадовић и Јована Стипић Радошевић).

Курта – домаћи Ван Хелсинг уплетен у вампирску мрежу – пије вино попут епског јунака (без духовне снаге да се у том обрасцу потврди), ислеђује мештане и налаже да се кољу црне кокошке. Курта је наглашене маскулинности: горостасан, доминантан и агресиван, али у исто време дезоријентисан и збуњен. Његов улазак на сцену успоставља ритам представе, док начином на који се креће, те начином на који игра, доследно држи фокус у свакој сцени, вежујући уз себе радњу, музику и остале ликове. Прекривен крзном, са шеширом, дугачким брковима, обликује се као хибридни јунак разбарушеног гласа, чије валере глумац користи да прецизно укаже на унутрашња превирања (страх, узбуђење, дивљење), опстајући као појава на којој се реалност села ломиле. Његова неспутана жива фигура, гласна, неумерена и пренаглашена, уз смену наглих покрета и пауза,



открива немоћ врлине да се до краја потврди у лудилу балканске забити, као и трагику једне разломљене егзистенције. Гранично порекло и пренаглашена жеља да се вампир нађе и да се уништи, одређују координате лика, спречавајући га да се даље развија. Ипак, његов се карактер донекле емоционално нијансира у искачућим дужим монолозима, у којима се открива рањивост јунака.

Другом симболичком регистру у односу на остале ликове припада лик Малог (Милован Филиповић), који, сав од мудрих и неочекиваних обрта, читава однос према последњим питањима људске егзистенције. Може да функционише и као пандан Авети, с тим да је од њега одвојен својим нагонским светом: пунокрвношћу, пластичношћу, комичношћу која је животнија, телесним устројством које преовладава. Говорник је људске природе: у свему наизглед трагичном и озбиљном открива једноставно и банално. И симболички и физички издвојен од разуздане масе, једини је који остаје ван вампирског кола, остајући, бар наизглед, духовно слободан.

Вампирче – биће из пукотине: амбивалентан, невин, застрашујућ, насилан (Душан Јакишић); Поп

(Милорад Капор) и Кмет (Игор Павловић) – оличења друштвене хијерархије која се непрестано разобличава и пуца – представљају кључна тежишта балканске заједнице: породицу, цркву и државу, постављајући оквир за развијање радње, док Никола Трајков Крт – реметилачки фактор који прети да наруши *нормално* функционисање заједнице, представља алиби за грешност мештана и параван за вампирске особине. Он нема тело; функционише у усменом и подсвесном, од њега се страхује.

Напослетку, упркос инверзијама, овај хибридни комад потврђује традиционалан вампирски образац: они који су жртве зла постају извор зла, што јунацима омогућава вечно дотрајавање добро ухрањено моралним ишчашењима, заосталашћу, полуистинама и заблудама. Представа успешно варира мотив вампиризма као дубоко усађеног окошталога обрасца, суочавајући нас са помишљу на то да смо можда и сами клицоноше вампирске заразе – преносиоци наратива који троше животну енергију и ометају расуђивање.

*\* ауторка је мајстор филолошких наука*



Сцена из представе *Последњи балкански вампир* Д. Дуковског, фото Марија Ерделји



Гордана Ђурђевић Димић, првакиња Дrame СНП-а  
фото Марија Ердељи

# „Добричин прстен“ Гордани Ђурђевић Димић

Гордана Ђурђевић Димић, добитница је Награде „Добричин прстен“ за 2025. годину

Најзначајнија глумачка награда Удружења драмских уметника Србије, награда за животно дело – „Добричин прстен“ за 2025. годину – припала је истакнутој драмској уметници, чланици ансамбла Дrame Српског народног позоришта, Гордани Ђурђевић Димић, која је тиме постала 38. лауреат овог признања.

Жири, који је радио у саставу: Анита Манчић, председница, Јасна Ђуричић и Богдан Диклић, чланови, одлуку је донео једногласно.

Гордана Ђурђевић Димић, рођена у Беочину, дипломирала је на Академији уметности у Новом Саду, у класи Бранка Плеше, 1985. године, када постаје и

стални члан Дrame СНП-а. Већ у првим улогама показала је свој завидни глумачки таленат и широк спектар трансформације. Из улоге у улогу брзо је уметнички сазрела и постала један од стубова Дrame СНП-а. До сада је остварила преко 40 улога у СНП-у, гостујућа је глумица у другим театрима и имала је запажене улоге у филмовима и серијама.

Добитница је Стеријине награде, више годишњих награда СНП-а, Златне медаље „Јован Ђорђевић“ СНП-а, Награде „Предраг Пеђа Томановић“, Нушићеве награде за животно дело, Награде „Жанка Стокић“ и многих других признања.

Лејла Ајгари Јерковић



Ивана Панчић Добродолац и Маја Јелић на уручењу Награде „Предраг Пеђа Томановић“, фото Марија Ердељи

## Ивана Панчић Добродолац и Маја Јелић добитнице Награде „Предраг Пеђа Томановић“

Добитнице Награде „Предраг Пеђа Томановић“ за најбољу улогу у 2025. години и за најбољу студенткињу глуме на Академији уметности у протеклој школској години јесу **Ивана Панчић Добродолац**, за улогу у представи *Центрифугални ишрач* Тодора Манојловића, у режији Југа Ђорђевића, и **Маја Јелић**, за постигнут изванредан успех на мастер студијама глуме.

Жири, који је радио у саставу Валентин Венцел, глумац и председник жирија, Наташа Гвозденовић, позоришни критичар и новинар, Предраг Штрбац, редитељ Дrame СНП-а, донео је одлуку да се Награда „Предраг Пеђа Томановић“ за 2025. додели Ивани Панчић Добродолац за улогу у представи *Центрифугални ишрач* Тодора Манојловића, у режији Југа Ђорђевића.

Награду за најбољег студента мастер студија глуме, на предлог Академије уметности у Новом Саду, добила је свршена студенткиња Маја Јелић, с просеком 9,05, на мастер студијама глуме. Маја Јелић је завршила студије у класи Бориса Исаковића.

Ова награда додељује се од 1995, захваљујући Задужбини „Предраг Пеђа Томановић“, коју су основали Милена и Милорад Томановић, родитељи Предрага Томановића. Предраг Томановић (1964–1993) у Српском народном позоришту био је ангажован од 1988, а за непуних пет сезона одиграо је 14 улога и добио шест награда.

Награда је уручена у суботу, 17. јануара, пред почетак представе *Виолиниста на крову*, на сцени „Пера Добриновић“.

У саопштењу жири је навео:

„У улози Лилиане, Ивана Панчић Добродолац остварила је слојевиту и психолошки убедљиву креацију која готово физички оцртава унутрашњи конфликт њене јунакиње који се одвија на граници између привилегије и тежње за слободом, између друштвених очекивања и личног избора. Њена Лилиана није површна ни стереотипна фигура, она је кроз нијансирану глумачку игру лик учинила комплексним, интелигентним и емотивно доступним, остављајући снажан утисак у најделикатнијим тренуцима представе.

Импресивна је њена способност да балансира између рањивости и одлучног става, од првих сусрета са Билом до емотивних преиспитивања која прожимају комад. Овај баланс омогућио је публици да Лилиану доживи као аутентичну, живу личност и да се истински повеже са њеним стремљењима и дилемама. Управо та унутрашња динамика и присуство на сцени представљају ону врсту глумачког доприноса који осветљава и обогаћује централну тему представе.

Ивана Панчић Добродолац овом улогом потврђује висок ниво глумачке зрелости и изражајности.“

Лејла Ајгари Јерковић



# *Слепи миш,* више од оперетске забаве

*Штраусова оперета Слепи миш поново је на оперској сцени  
Српској народној позоришта, дириговала је Жељка Милановић*



Жељка Милановић, диригенткиња, и Оркестар Опере СНП-а,  
са премијере *Слепог миша*, фото Марија Ердљи

За диригента који је посвећен партитури, повратак истом делу након две деценије није само реприза, већ потпуно ново читање, потрага за финим разликама у музичком ткању. Претходном продукцијом *Слепој миши*, из децембра 2004. године, као и овом новом продукцијом, дириговала је Жељка Милановић, врстан познавалац Штраусове партитуре.

Али шта је потребно за постизање убедљиве интерпретације? „Није потребно компромитовати захтеве композитора, већ прошавши кроз партитуру, ако је могуће, винути се у креацију“, сматра диригенткиња. Заједно са ауторским тимом, солистима, хорским певачима, оркестарским музичарима, балетским ансамблом, Жељка Милановић је пренела аутентичну лакоћу и шампањски дух Штраусових мелодија, праве посланице за публику. Премијера је одржана 20. новембра 2025, а онда су током децембра уследила још четири извођења заредом.

*У свећилу јубилеја, 200 година од рођења композитора, у Српском народном позоришту је одржана премијера оперете Слепи миш. Како је изгледала припрема?*

Премијерно извођење носи одговорност на идејном и на плану реализације. Диригент и реди-

тељ се договарају о свеукупном изгледу представе. Партитура подлеже разматрању и усаглашавању потреба драматургије и очувања целовитости музичке мисли. У овој поставци нису прављени радикално различити захвати у том смислу. Изостављени су делови партитуре који се у извесној мери и иначе изостављају. Најважнији изостављени део је оригинална музика за балет, која се редовно замењује атрактивнијим, краћим, драматуршки подеснијим нумерама. У овој поставци на том месту изводи се полка Јохана Штрауса *Муње и трмови*. Најважнија промена је извођење дуета Розалинде и Ајзенштајна као и њене арије тачно по редоследу у партитури. Изузетно тешка арија Розалинде скоро редовно се може чути у њеном првом наступу на сцени. На инсистирање редитеља у нашем извођењу, упркос већем напору сопрана, очуван је оригинални след (дует–арија).

Музичке припреме заснивам на индивидуалном раду са вокалним солистима. Трагајући за финим разликама у тексту формирамо психолошки оквир лика и односе са партнерима на сцени. Избегавам устаљене поставке лика „цртајући“ га сваки пут као да је први. У таквом трагању отварају се сасвим нови хоризонти, вероватно под утицајем животног и професионалног сазревања.



Сцена из оперете *Слепи миш*, фото Марија Ердељи

*На којим сценским слојевима највише инсистирали како бисте постојали специфичан музички нерв и опшину?*

Инсистирам на апсолутном поштовању нотног записа. Сматрам да за постизање убедљиве интерпретације није потребно компромитовати захтеве композитора, већ прошавајући кроз партитуру, ако је могуће, винути се у креацију. Строже сам се односила према могућим малим интерпретативним солистичким слободама у музичком тексту, настојећи да задржим границу у музичком изражавању. Знајући да сценска игра у оваквом делу доноси доста слободе, настојала сам да музички део буде контраат.

Хор и оркестар су прихватили такву замисао и реализовали је са максималном прецизношћу. То је видљиво у масовним сценама, нарочито у финалу другог чина, где цео ансамбл изводи нумеру *Сви смо род*. Јасна подела планова огољује извођаче до те мере да један немарно изведен тон може покварити звучну слику. И подврискивање балерина у почетку полке подлегло је „премеравању“ – како и колико, да би се очувао жељени звучни склад.

*У Вашем тумачењу Слепог миша, јасно се осетило да лирски елементи не изоловано, већ као органски део симфоничке структуре. Шта је било потребно да бисте постојали прецизно у балансу између вокалне фразе и балетској ритми, а да све ипак кулминира у технички бесрекордном финалу?*

Дело обилује заокруженим нумерама и говорним дијалозима који треба сливено да теку што је у потпуности оствариво не само правилно урађеним „шавовима“, већ много више зависи од доследне и убедљиве интерпретације.

Након правовремене и свеобухватне припреме, дисциплинованог и посвећеног вежбања, тражења мреже значења изван текста, у тренутку када се интерпретатор ослободи размишљања о техничким захтевима, отвара се пут емоција. Тек то је момент због којег се креће у позориште. Солисти, хор, оркестар и балет уложили су сав свој труд у постизање зацртане музичко-драмске линије и стварање хаоса који плени само док је дисциплиновано спроведен.



Дарија Олајош Чизмић (Розалинда) и Младен Продан (Габријел фон Ајзенштајн), *Слепи миш*  
фото Марија Ердељи



Јелена Кончар (Принц Орловски), *Слепи миш*  
фото Марија Ердељи



Марија Цвијић (Адела), Наташа Тасић Кнежевић (Ида) и Бранислав Цвијић (Адолфо), *Слепи миш*  
фото Марија Ердељи

*Слепи миш је свеобухватно музичко дело, и успели сће да обликујете ансамбле који су деловали јединствено. Какве су биле реакције самих учесника и, наравно, љубике?*

Рекла бих да извештај у успеху *Слепој миши* лежи у сличном погледу на позоришни чин који поседују редитељ и диригент. Упркос различитом животном добу и темпераменту, лепота позоришне игре кроз музику, реч и покрет на исти начин делује на оба аутора. Публика је показала снажним аплаузима да извођење проналази пут до ње, како у индивидуалним тако и у групним нумерама, а нарочито у наступима хорског и балетског ансамбла, што редовно резултира понављањем дела балетског наступа. Препуне сале на пет узастопних извођења говоре о одјеку у јавности који је представа изазвала, а лично познајем и особу која је дошла на све представе.

*Ивана Илић Киш*

*elle*

Поред диригенткиње Жељке Милановић, у ауторском тиму су: редитељ и драматург Александар Николић, сценографкиња Миљена Вучковић, костимографкиња Магдалена Клашња, кореографкиња Андреја Кулешевић, Хор је припремила Весна Кесић Крсмановић. На премијери су наступили: Младен Продан (Ајзенштајн), Дарија Олајош Чизмић (Розалинда), Марија Цвијић (Адела), Наташа Тасић Кнежевић (Ида), Горан Крнета (Франк), Васа Стајкић (Фалке), Игор Ксионжик (Блинд), Бранислав Цвијић (Адолфо), Јелена Кончар (Орловски)...

*elle*



Жељка Милановић, диригенткиња, са премијере *Слепој миши*  
фото Марија Ердељи



Сцена из оперете *Слепој миши*  
фото Марија Ердељи

# Опера у гостима

- 15. децембра – Новогодишњи концерт Дечјег оперског студија, Радио-телевизија Војводине, Сремска Каменица
- 29. децембра – Гала концерт полазника Оперског студија „Војислав Солдатовић“, Народно позориште „Тоша Јовановић“, Зрењанин
- 30. децембра – Гала концерт полазника Оперског студија „Војислав Солдатовић“, Културна станица „Еђшег“, Нови Сад
- 4. марта – *Данас нам је диван дан*: рођендански концерт Дечјег оперског студија поводом четири године од оснивања, Синагога, Нови Сад

Оперски студио „Војислав Солдатовић“ Српског народног позоришта одржао је два веома посећена новогодишња гала концерта. У понедељак, 29. децембра 2025, полазници Оперског студија су наступили у Народном позоришту „Тоша Јовановић“ у Зрењанину. Дан касније, 30. децембра, концерт је одржан у Културној станици „Еђшег“ у Новом Саду. Наступили су: Јована Ковачевић, Јована Филиповић Ћалић, Адриана Спасојевић, Бојана Сретеновић, Андриана Петровски, Оливера Кривокућа и Никола Стаменковић, уз клавирску пратњу Игора Дражевића. Уметнички руководилац Оперског студија је Виолета Срећковић, првакиња Опере СНП-а. На репертоару је било заступљено петнаест нумера оперског и оперетског жанра: *Тоска*, *Боеми*, *Ђани Скики*, *Фаусџ*, *Евџеније Оњејин*, *Кармен*, *Офенбахове њриче*, *Русалка*, *Морана*, *Слеји миш*, *Кнејиња чардаша*. „Ови концерти су представљали прилику да публика у Зрењанину и Новом Саду, у сусрет новогодишњим празницима, ужива у врхунским вокалним интерпретацијама и свечаном музичком угођају. Концерти су били изузетно посећени, што је најбоља потврда да постоји велико интересовање публике за оперу“ – Жељко Р. Андрић, директор Опере.



Са рођенданског концерта Дечјег оперског студија, одржаном поводом четири године од оснивања, Синагога, Нови Сад, фото Марија Ердељи

# Млади из студија „Војислав Солдатовић“

*Млади оперски певачи, полазници Оперској студија „Војислав Солдатовић“ Српској народној исто-ришња, представили су се на два тала концерти-ма у Зрењанину и у Новом Саду, одржаним уочи Нове године. Рад у Оперском студију и сарадња са струч-ним тимом Студија омогућио им је не само сценски настап и музичку интерпретацију него и дефини-сање уметничког идентитета и досиђизање нивоа професионалне самосталности неопходне за даље уметничко деловање.*



**Адриана Петровски** (сопран)

Концерти одржани у Народном позоришту „Тоша Јовановић“ у Зрењанину, у којем сам наступала први пут, као и у Културној станици „Еђшег“ у Новом Саду, протекли су у изузетној атмосфери, испуњени снаж-ном и топлим енергијом публике. Непосредна кому-никација с публиком и изузетно леп пријем учинили су ове наступе посебно инспиративним и оставили су снажан утисак на све нас извођаче.

Оперски студио ми је пружио драгоцену прилику да ступим на велику сцену Српског народног позо-ришта и да се опробам у извођењу оперних улога,

што представља важан корак у мом професионал-ном и уметничком развоју. Кроз рад у Студију имала сам прилику да сарађујем с редитељима и дириген-тима, што је значајно допринело мом сценском иску-ству и музичком сазревању.

Посебно бих истакла рад са нашом првакињом Виолетом Срећковић, чија изузетна уметничка енергија, искуство и посвећеност раду с младим певачима имају непроцењив значај. Њена подршка, прецизност у раду и способност да пренесе знање и сценску истину снажно утичу на мој развој и пред-стављају велики подстицај у даљем професионал-ном усмерењу. Такође бих споменула нашег коре-петитора Игора Дражевића, који је увек ту уз нас, са великим разумевањем, стрпљењем и сигурном му-зичком подршком, чинећи процес рада стабилним и подстицајним.



**Јована Ђалић Филиповић** (сопран)

Полазница сам Оперског студија „Војислав Сол-датовић“ од октобра 2025. Веома сам захвална Вио-лети Срећковић, првакињи Опере и нашој ментор-ки, на поверењу и прилици да будем део ове приче.

Сматрам то великим успехом и значајним кораком у изградњи своје каријере као оперске певачице, што је моја велика жеља и сан још од основне школе, када сам први пут закорачила на позоришну сцену и упознала се са опером.

Током ових неколико месеци научила сам много о себи и својим способностима, као и о начинима на које могу да их додатно унапредим, како бих на сцени била још боља. Наши новогодишњи концерти у Зрењанину и Новом Саду представили су значајан искорак, јер смо добили прилику да пред публиком покажемо плодове нашег досадашњег рада. За мене је то уједно био и први пут да наступим као солисткиња на прелепој сцени Народног позоришта „Тоша Јовановић”, што је за мене било посебно и драгоценост искуство.

Иако је мој највећи циљ на овим концертима, као и на сваком досадашњем наступу, да уживам у музици коју изводим и да је публици пренесем на најлепши могући начин, ова прилика је имала и једну посебну ноту – овај пут сам имала прилику да се представим као оперска певачица у успону, што ми је донело додатну мотивацију али и осећај одговорности према музици, публици и себи самој. Веома се радујем свему што тек долази на овом путу.



**Андриана Спасојевић** (сопран)

Захваљујући Оперском студију „Војислав Солдатовић”, имали смо двије чаробне оперске вечери арија у Народном позоришту „Тоша Јовановић” у Зрењанину и Културној станици „Еђшег” у Новом Саду. Концерти, као круна нашег досадашњег залагања, били су крајем 2025. године, те смо имали сјајну прилику да покажемо шта смо радили протеклих мјесеци у Оперском студију.

Иако су простори различити, у оба града смо осјетили исту дубоку, искрену повезаност са публиком која воли оперу. Размјена енергије коју смо доживјели на сцени управо је оно што нас је инспирисало да тај, али и сваки сљедећи пут, дамо свој максимум. На оба концерта је публика била одушевљена нашим извођењима, самим тим што нас је наградила громогласним аплаузима и тако радозљиво огријала наша срца. Велика је част била дијелити сцену са предивним колегама из Оперског студија, као и са клавијирским сарадником Игором Дражевићем. Истакла бих захвалност директору Опере и Оперском студију за пружену прилику да се ми млади прикажемо на овим величанственим сценама.

Рад у Оперском студију нас обликује као умјетнике. Рад са првакињом Виолетом Срећковић, заједно са клавијирским сарадником Игором Дражевићем – константно нам указује на суштину оперске мисли – својим гласом да најшаренијим бојама осликамо сваки мили и немили догађај који може снаћи људски род, а саосјећање које се рађа из сваког отпјевањем тона несвјесно нас чини и бољим људима. И због тога је њихово менторство као непроцењиво благо. С љубављу и стрпљењем Виолета Срећковић несобично дијели своје вишедеценијско искуство, знање и савјете нама младим пјевачима. Са њом смо радили на техници пјевања, дисању, интерпретацији, фразама, артикулацији, изразу, глуми, преношењу емоције. Изузетно сам захвална менторки Виолети Срећковић на досадашњем раду, жељно ишчекујући будући.



**Јована Ковачевић** (сопран)

Сматрам да је привилегија бити члан Оперског студија Српског народног позоришта „Војислав Солдатовић”. Наша менторка, првакиња Виолета

Срећковић, и клавирски сарадник Игор Дражевић, несебично деле своја знања и искуства са нама како о певању, тако и о сцени, самој припреми за наступ или оперу, језицима на којима се пева итд.

Поред концерата, који су за нас певаче изузетно важни, будући да се пред публиком на тај начин приказујемо онаквима каквима јесмо (огољени, рањиви, емотивни), имамо прилику и да наступимо на сцени, што нам даје искуство какво се стиче за цео живот. Била сам и у прилици да отпевам улогу Ческе у Пучинијевој опери *Ђани Скики*, 27. јануара 2026, и то је био мој деби у Српском народном позоришту. Веома сам захвална Српском народном позоришту и Оперском студију на овој могућности.



**Оливера Кривокућа** (сопран)

У Оперски студио „Војислав Солдатовић“ ушла сам као млади уметник који у том тренутку још није био у професионалном домену каријере. Данас, док још увек студирам, налазим се на самом почетку свог професионалног пута и сматрам да је Оперски студио у значајној мери одговоран за тај прелазни корак у уметничком и у професионалном смислу.

Посебно бих истакла прилику што сам могла да учествујем у опери *Фиџарова женидба* и оперети *Слеји миш*, реализоване у режији Александра Николића. Ангажовање у овим представама за мене је изузетно искуство, јер је реч о редитељу чији је рад препознат и ван граница наше земље, пре свега у европском оперском контексту. Његов уметнички приступ, јасна визија и висок професионални стандард допринели су томе да процес рада буде истовремено захтеван, прецизан и изузетно подстицајан за младе извођаче.

Играла сам улоге Сузана и Аделе, обе улоге првог фаха. Таква пракса није честа у оквиру оперских студија, где су младим уметницима најчешће поверене

мање улоге, те овај вид искуства сматрам изузетно вредним за даљи развој.

Рад у оквиру Студија одвијао се у професионалним условима, уз јасно дефинисану одговорност за сопствени рад и однос којим смо третирани као равноправни са колегама са већим искуством. Такав приступ, уз адекватну организациону и финансијску подршку, представља ретку и драгоцену прилику за младе уметнике, посебно у оквиру нашег културног простора.

Када је у питању концерт у Зрењанину, истакла бих да наступи у мањим срединама омогућавају посебан контакт са публиком, која са великим интересовањем и отвореношћу приступа оперској уметности, будући да јој нема често приступ. Наступ пред таквом „свежом“ публиком увек ми причињава задовољство, па осећам и велику одговорност да им пружим једно незаборавно искуство. Реакције публике након концерта биле су непосредне и искрене, а наступ у Народном позоришту „Тоша Јовановић“ био је част и уживање.

Издвојила бих рад с Виолетом Срећковић, првакињом Опере СНП-а, чији је уметнички и педагошки приступ допринео другачијем и свежем сагледавању техничких и интерпретативних аспеката певања, тако да двогодишњи рад у Оперском студију представља савршено поље за технички и професионални развој певача.



**Бојана Сретеновић** (мецосопран)

Током наступа на два концерта, у Зрењанину и Новом Саду, имала сам прилику да поделим музику са публиком у различитим амбијентима, али са подједнако снажном и позитивном енергијом. Оба концерта су протекла у професионалној и пријатној атмосфери, уз изузетну пажњу и реакцију публике,

што је у великој мери допринело квалитету самог извођења.

Ова два наступа представљају значајно уметничко и извођачко искуство за мене, као и додатну мотивацију за даљи рад. Захваљујем се организаторима, колегама из Оперског студија и свима који су присуствовали концертима и који су учинили ове вечери посебним.

Досадашња сарадња са првакињом Опере СНП-а Виолетом Срећковић и корепетитором Игором Дражевићем, у оквиру Оперског студија, била је изузетно продуктивна и представља важан сегмент мог уметничког развоја. Захвална сам на указаној прилици и поверењу и радујем се даљем заједничком раду.



**Никола Стаменковић** (тенор)

На оба концерта се осећао исти фокус и заједништво међу извођачима, што је била јасна потврда озбиљног и континуираног рада у Оперском студију. Таква атмосфера на сцени даје сигурност публици, и показује снагу ансамбла у којем су сви полазници посвећени и квалитетни певачи. Рад у Студију за мене представља важан део уметничког сазревања, а посебно место има сарадња са Виолетом Срећковић, чија подршка, јасноћа и уметничка доследност имају велики значај за мој развој и самопоуздање на сцени.

*Приредила Ивана Илић Киш*



Џејмс Тагл, фото Роман Новицки

## Музика је као путовање без мапе

*Разговор са Џејмсом Тајлом,  
јосџом-дириџентом*

Ове сезоне Српско народно позориште је угостило диригента Џејмса Тагла. Крајем новембра и почетком децембра Тагл је дириговао балетом *Крцко Орашчић*, а на Дан нашег позоришта, 28. марта, очекује га и премијерно извођење балета *Жизела*, Адолфа Адама, у кореографији Александра Антонијевића. За Тагла је музика попут путовања без мапе, која га звуком води до предела које само срце може да види.

Џејмс Тагл (James Tuggle) рођен је у Портланду (Орегон). Студије дириговања је похађао у Лос Анђелесу (1972–1976), под менторством Фрица Цвајга, а затим је студије наставио на Моцартеуму, у Салцбургу, код Отмара Свитнера, као и у Сијени (1981), код Франка Фераре. Дебитовао је у Опери Берлин, где је ангажован као диригент, до сезоне 1983/84. За то време, дириговао је бројним концертима широм Европе. На позицији музичког директора Штутгартског балета био је од 1984, и од тада је сарађивао с оркестрима широм света, захваљујући интензивним гостовањима ове куће. Од 1981. почиње његова сарадња с кореографом светског реномеа Јуријем Вамосом, прво у Бону, а потом у Базелу, 1991. Након дебитовања и у Бечкој опери, 1993, ангажован је као главни диригент и музички саветник ове куће, све до 1997. Стални је гост-диригент берлинске Комичне опере и Римске опере (1996–2001). Дириговао је за амерички Балет при Метрополитену, као и за Бечку државну оперу, Миланску скалу, Циришки балет, Национални балет Португала, Балет Хонгконга, Оперу Дрезден, Корејски национални Балет. На његовом широком репертоару су заступљене опере и стандардна симфонијска дела. Нарочито су запажени његови наступи у делима немачког репертоара с краја 19. века, за која је добио похвале колега и критике.

*Дириговали сте у децембру балетом Крцко Орашчић четири пута. Какви су Ваши утисци о овој представи, о нашем оркестру, о позоришној публици?*

То искуство са чаробном продукцијом балета Крцко Орашчић Српског народног позоришта била је дивна прилика да упознам играче балетског ансамбла и чланове Оркестра. Моји утисци и о једнима и другима су изузетно позитивни. Оркестар поседује веома висок уметнички ниво и флексибилност која ми је, упркос веома кратком времену за пробе, омогућила да музику обликујем на нов начин. Реакција публике на свим извођењима била је веома ентузијастична, што смо изузетно ценили и ја и сви уметници који су учествовали.

*Предстоји нам премијера балета Жизела којом ћете Ви дириговати. Какав изазов доноси партиципура Аголафа Адама за диригента?*

Дириговање музике за балет Жизела изузетно је захтевно. То није зато што је сама музика нарочито тешка, већ зато што детаљи у музици морају да прате све што се дешава на сцени. Музика не само да мора да изрази широк распон емоција, од усхићене радости до дубоке трагедије, које се сусрећу у овом балету, већ диригент мора и да прати играче. То је у суштини исти задатак који диригент има када прати певаче у опери или пијанисту на концерту уз клавир, али уз једну важну разлику. Код певача или пијанисте диригент разуме и реагује на „музички језик“, док је за праћење балета потребно научити да се разуме „говор тела“. Као и сваки нови језик, и овај захтева године вежбања да би се савладао. Жизела је веома захтевна за све солисте и управо због тога се сматра најтежим класичним балетом за диригента када је реч о успешном праћењу играча.

*Шта за Вас представља музика?*

Музика је јединствена уметничка форма. Оно што је најважније, у њој нема речи, нити конкретних објеката попут дрвета или кише. То је искуство које има свој почетак и крај, а време између њих обликовано је звуком (музиком), без конкретних слика. Свако од нас је доживљава на веома личан начин, понекад у нама буди снажне емоције, а понекад је то једноставно доживљај који нас на свој чаробан начин води на путовање ка посебном месту које је немогуће описати, али нас оставља духовно обогаћенима.

*Разговарала и превела са енглеској Слађана Рајковић Крњић*



Џејмс Тагл са Оркестром Опере СНП-а  
фото Марија Ердељи



Александар Антонијевић, кореограф

## Балет је крвава уметност, али то је цена сцене

Са *Александром Антонијевићем*, кореографом, уочи премијере нове *Жизеле*

**Б**алетски играч и дугогодишњи првак Канадског националног балета Александар Антонијевић изјавио је данас да је балет крвава уметност, али и да је то цена потпуног посвећивања сцени.

Антонијевић, који је тренутно ангажован у Новом Саду као гост-педагог Балета Српског народног позоришта, рекао је за Танјуг да припрема нову верзију чувене *Жизеле*, чија је премијера планирана за март:

„Уметничка директорка Аја Јунг ми је предложила да кореографишем нову верзију *Жизеле*, што је за мене велики изазов и корак напред. Од своје осамнаесте године играм ту улогу и имам чврсто формирано мишљење о њој. Желео сам да задржимо класични балетски речник, али и да причу приближимо публици на савремен начин“, рекао је Антонијевић.

Додао је да је ангажован и у Копенхагену као сарадник Алексеја Ратманског, где асистира на новом целовечерњем балету за Краљевски дански балет:

„Имао сам срећу да је негде на крају моје каријере Канадски балет позвао Ратманског, који је по мом виђењу вероватно водећи класични кореограф у свету, живи у Њујорку и ради са свим компанијама.



Александар Антонијевић у раду са балетским ансамблом СНП-а, фото Марија Ердељи



Александар Антонијевић у раду са балетским ансамблом СНП-а, фото Марија Ердељи

Био је уметнички директор Бољшог театра, изузетно је искусан и дао ми је Ромеа са 42 године“, рекао је он.

Његова уметничка прича почела је у Балетској школи у Новом Саду, а затим у Цириху, где је добио први солистички уговор, да би 1991. године прешао у Канадски национални балет, где је, како каже, остао 23 године и одиграо све велике улоге светског репертоара.

„Комедија ми никада није лежала. Ја сам увек био драматичан играч, у томе сам се проналазио“, рекао је Антонијевић и присетио се да му је прва велика улога била у балету *La Sylfide*, а да је играо и Ромеа, Оњегина и друге драмске јунаке.

Говорећи о животу на сцени, нагласио је да је балет једнако захтеван као професионални спорт:

„Дан почиње у 10 ујутру са класом која траје сат и по, следи шест сати проба, а затим припрема за представу. Физички сте ангажовани цео дан, а интелектуално 24 сата“, рекао је Антонијевић, додајући да на Западу уговори важе из сезоне у сезону и да играчи морају бити спремни за све улоге које им компанија додели.

Објаснио је да се систем пензија и статус играча мења, јер је уметност постала комерцијализована:

„Немачка је некада била фантастична, после осам година у компанији, имате доживотну пензију од 40. године. То се мења, систем је суров, спортисти попут Ђоковића пуно зарађују и могу да иду у пен-

зију кад год. Наша каријера је кратка и морамо да мислимо на будућност“, рекао је Антонијевић.

Према његовим речима, балет на Западу је динамичнији и комерцијализованији него код нас:

„Не можете играти само *Лабудово језеро*, морате довести млађу публику. То су физички атрактивни балети, модерна музика, минимални костими, а поред тога постоје и све класичне продукције. Код нас се и даље негује стари систем везан за руски репертоар, иако и највеће куће попут Бољшог театра данас играју и модеран балет“, рекао је Антонијевић. О повредама каже да су оне саставни део професије и да су многи играчи због њих рано завршавали каријере:

„Ја сам имао тело које је стварно било направљено за балет, тако да нисам уништио кукове и зглобове. Радио сам од првог дана до последњег, када сам отишао у пензију“, рекао је Антонијевић.

Према његовим речима, после пензионисања, када је имао 44 године, пронашао је нови израз у фотографији, за коју тврди да је у визуелном смислу слична балету:

„Фотографија је дошла природно, као играчи ми цео дан посматрамо себе у огледалу, учимо о пропорцијама, светлу, изразу. Најпре сам фотографисао тела својих колега, а затим сам се окренуо портрети-ма. Занима ме енергија између фотографа и субјекта, тренутак када људи престану да желе да изгледају перфектно и отворе се“, објаснио је Антонијевић.

Говорећи о разликама између класичног и модерног балета, навео је да је класичан балет изузетно захтеван јер захтева „добре пропорције, отвореност у ногама и свакодневну борбу сам против себе“, док је модеран балет често физички тежи јер користи екстремне положаје и захтева прилагођавање новом покрету за сваког кореографа.

*Огломак из њексѿа објављеног у дневном листу „Полиѿика“, 20. децембра 2025.*

### О кореографу

Рођен у Југославији, **Александар Антонијевић** је похађао Балетску школу у Новом Саду, у класи педагога Ксеније Дињашки.

Био је солиста Балета Циришке опере, а потом, дуже од две деценије првак Националног балета Канаде у Торонту. Играо је главне улоге у чувеним делима: *Жизела*, *Оњѿин*, *Ромео* и *Јулија*, *Усѿавана леѿоѿица*, *Силфиге*, *Манон* и *Алиса у земљи чуда*, као и у бројним остварењима Жоржа Баланшина, Џејмса Куделке, Вејна Мекгрегора, Џона Нојмајера, Кристофера Вилдона... Био је чест гост на најпознатијим светским позорницама, наступао са Енглеским националним балетом, Балетом Сантијага из Чилеа, Балетом Токија и балетском компанијом РАСТ из Јужне Африке. Био је партнер многим светским примабалеринама, укључујући Сузан Џејф, Вивијану Дуранте, Лусију Лакару, Евелин Харт и Тамару Рохо.

Подучавали су га Наталија Дудинска, Сергеј Лавров, Ентони Дауел, Сузан Фарел, Иб Андерсон, Николај Хјуб, Патриша Руан, Дерек Дин, Вилијам Форсајт, Вејн Мекгрегор, Кристофер Вилдон, Џон Нојмајер, Рид Андерсон и други. Међу његовим најзначајнијим признањима, издваја се Награда *Rolex Dancers* за улогу Белог зеца у делу *Алиса у земљи чуда* и *Dancers First Award* за улогу Дон Хосеа у балету *Кармен*. У два мандата је био у Управном одбору Националног балета Канаде као представник играча. Члан је одбора међународног фестивала *Fall For Dance North* са седиштем у Торонту.

По повлачењу са сцене, Александар Антонијевић је постао тражени педагог и репетитор. Радио је као балетмајстор за Национални балет Канаде, постављао је *Лабудово језеро* Ерика Бруна у Краљевском данском балету у Копенхагену, као и представе Алексеја Ратманског – *Ромео* и *Јулија* за Балет Бољшег театра у Москви и *Умејносѿ фује* за Краљевски дански балет у Копенхагену. Такође је радио као педагог у Националном балету Грчке у Атини.

*ele*

Антонијевић је током сјајне балетске каријере развијао своју љубав и таленат за фотографију. Његов рад је представљан на важним фестивалима уметничке фотографије и у престижним галеријама. Фотографисао је за неке од највећих уметничких организација у Канади и у свету. Добитник је више међународних награда за фотографију, међу којима се издвајају: *Prix de la Photographie* у Паризу (2018), Међународна награда за фотографију у Лос Анђелесу (2017), *Chromatic Photography Award* у Лондону (2017) и *Tokyo Photo Award* у Токију (2017).



*ele*

# Зоран Добрић

## о костимима за балет *Жизела*

*Зоран Добрић, костимограф и дизајнер који живи и ради у САД, гео је уметничкој тима нове продукције балета Жизела Агофа Адама, у кореографији Александра Антонијевића. Премијера: 28. март, на Дан Српској народној позоришта, на сцени „Јован Ђорђевић“ СНП-а*

Зоран Добрић се школовао и усавршавао на водећим европским модним школама у Милану и Лондону, а данас је професор на постдипломским студијама Модног института (*Fashion Institute of Technology*), у Њујорку. Његови радови су приказивани широм света на изложбама, у модним салонима и на пистама у Лондону, Паризу и Њујорку, као и у најрелевантнијим модним емисијама и часописима.



Зоран Добрић, костимограф  
фото промо, Фејсбук СНП-а

Добрић о костимима за *Жизелу*, на друштвеној мрежи СНП-а:

„Оригинална радња балета се дешава у XIV веку, у Немачкој, али сам, ради инспирације, истраживања спровео на широј повести европске моде, тако да сам гледао и на XIV, XV, XVI и XVII век и мушку и женску моду. Чак сам и неке модерне детаље искомбиновао са повесним детаљима, како бих креирао нешто невиђено, нешто модерно али истовремено класично и романтично.“



Скице костима за балет *Жизела*,  
аутор Зоран Добрић



## Маријанела Нуњез – Жизела на премијери

*Маријанела Нуњез, првакиња Краљевског балета у Лондону, позната је по својој невероватној радној ефикасности и чистој радости коју осећа док је на сцени. Нуњезова ће бити Жизела у истоименом балету који поставља Александар Антонијевић. Премијера на Дан Српског народног позоришта, 28. марта 2026.*

**Од првих корака до примабалерине** – Рођена у Буенос Ајресу, Нуњезова је почела да се бави балетом од своје треће године, а као шестогодишња девојчица улази у престижну балетску школу Театра колон, где почиње и њена професионална каријера. Њен таленат је брзо превазишао границе Аргентине, па се придружује школи Краљевског балета (The Royal Ballet), у Лондону, 1997, а годину дана касније постаје и чланица тог балетског ансамбла. Већ 2000. године добија статус прве солисткиње, а звање примабалерине 2002, када је имала 20 година.

**Уметничка игра** – Наступала је у свим водећим улогама класичног и савременог балетског репертоара, у делима гласовитих кореографа нашег доба: Фредерика Ештона, Жоржа Баланшина, Кенета Макмилана, Вејна Макгрегора, Кристофера Вилдона и многих других. Посебно је значајан њен допринос стварању нових дела. Остварила је прве улоге у многим кореографијама, међу којима се издвајају следећи наслови: *Infra*, *Carbon Life*, *DGV: Danse à Grande Vitesse*, *Aeternum*, *Asphodel Meadows*, *'Diana and Actaeon'* (*Metamorphosis: Titian* 2012), *Human Seasons*, *Tetractys*, *Кармен (Акоста)*, *Multiverse* и другим. Њена

способност да удахне живот ликовима и да беспрекорно изнесе најзахтевније кореографске замисли чини је омиљеном код публике и критике.

Нуњезова је редовна гошћа водећих светских кућа: Бечке државне опере, Америчког балетског театра, Миланске скале, Балета Театра колон, Балета аргентинско из Ла Плате, Аустралијског балета... Заједно са партнерима је створила неке од најмотивнијих тренутака у новијој историји балета, у беспрекорној дуетској игри са Тијагом Соарешом, Карлосом Акостом, Вадимом Мунтагировом, Робертом Болеом.

**Награде** – Признања сведоче о континуитету њене врхунске форме. Добитница је више националних признања, која додељује *Critics' Circle* за најбољу играчицу (2005, 2012, 2018, 2022), затим је у родној Аргентини проглашена за најбољу играчицу деценије, те јој је припала награда *Konex de Platino* (2009), а лауреаткиња је престижне Награде „Лоренс Оливије“, за изузетан допринос уметничкој игри (2013), што се односи на наступе у представи *Viscera*, као и на улоге креиране посебно за њу у делима: *Aeternum* и *Diana and Actaeon (Metamorphosis: Titian* 2012). За нарочите заслуге у области плеса одликована је орденом Британске империје (ОБЕ), 2024.

Маријанела Нуњез је инспирација генерацијама младих играча широм света, али она није само врхунска балерина, већ је истински симбол балетске уметности који спаја традицију и модерно доба.

# Балети у којима *љубав* превазилази *смрт*

*Са Катарином Зец, првакињом Балета СНП-а:  
од балетског гала концерта, до јубиларног  
Лабудовог језера и у ишчекивању  
премијере Жизеле*



Катарина Зец (Одета), Лабудово језеро, фото Марија Ердљи

Првакиња Балета СНП-а Катарина Зец ове сезоне је имала неколико важних наступа, од Удина, на међународном балетском гала концерту за који каже да је било изузетно инспиративно делити сцену са уметницима из различитих балетских средина, до 50. извођења *Лабудовог језера* које је Катарино и свим учесницима балета било изузетно важно јер их је подсетило на то колико публика воли овај балет. На Дан нашег позоришта, Балет СНП-а очекује премијера *Жизеле*, а на једној од реприза Катарина ће заиграти насловну улогу.



Катарина Зец, првакиња Балета СНП-а  
фото Младен Секулић

*У Удинама сће, заједно са Хјуом Луисом, пред-  
сћаваћали Балет СНП-а, на балетском гала  
концерту, у децембру 2025. Какви су Ваши утис-  
ци о концерту, о балетским ирачима који су  
учествовали у програму и какво сће искуство  
сћекли овим интернационалним учешћем?*

Велика ми је част што сам имала прилику да учествујем на 44. међународном балетском гала концерту Црвеног крста у Удинама. Заједно са Хјуом Луисом извела сам адађо из другог чина *Лабудовог језера*, а на сцени смо заиста уживали, што је публика препознала и топло поздравила. Посебну вредност овом догађају давало је учешће играча из престижних ансамбала као што су Штутгарт балет, Енглески национални балет, Сан Франциско балет, Мађарски национални балет, Циришки балет, као и балети многих других позоришта. Било је изузетно инспиративно делити сцену са уметницима из различитих балетских средина.

Посебно драгоцено искуство био је и заједнички јутарњи клас који нам је одржао Лука Масала, директор Академије принцезе Грејс у Монаку. То је била прилика да чујемо корисне савете и разменимо искуства са колегама из различитих ансамбала. Све у свему, било је то дивно и инспиративно искуство које ћу дуго памтити и надам се да ћу имати прилику да га поновим.

*Педесетом извођењу Лабудовог језера је за  
нама, партнер Вам је био Артемј Макаров у  
улози Принца Зиџрида, с којим сће ирали и у  
октобру, као и прошле сезоне. Кришке су врло  
похвалне, а наирада Терсихора, коју сће доби-  
ли 2024. за интерпретацију, између осталих, и*

*за улогу Одеће–Одилије, говори о Вашем ангажману, шаленћу, најрећку. Шћа за Вас значи улога Беле–Црне лабудице?*

Јубиларно педесето извођење *Лабудовој језера* било је посебан тренутак за цео ансамбл. Са сваком представом постоји велика одговорност, али нас је овај јубилеј подсетио колико је овај балет вољен код публике. Представе су готово увек распродате и често се тражи карта више, што нам даје додатну енергију и мотивацију.

Мој партнер је био Артемиј Макаров с којим увек радо делим сцену. Он је изузетно посвећен, пажљив и талентован партнер и рад са њим је увек велико задовољство.

Улога Одеће–Одилије је посебно захтевна јер од играча тражи два потпуно различита лица. Могу да кажем да ми је по природи и сензибилитету ближа улога Беле лабудице. На самом почетку рада на улози било ми је прилично тешко да пронађем Црну лабудицу и њену енергију. Данас у њој свакако уживам, Бела лабудица за мене остаје посебно изазовна јер је изузетно слојевита.

У њој постоји читав распон емоција: од првог улаза, када је уплашена и покушава да побегне од принца, преко постепеног стицања поверења, до великог адађа у којем му открива своју причу. Кроз балет се развија њена емоција – од страха, преко наде, до снажне љубави и жртве у четвртој чину, када га својом љубављу брани од Ротбарта. Што више радим на овој улози, све више откривам колико је она дубока и колико се детаља у њој крије. Са сваком пред-

ставом постајем свеснија нових нијанси и управо у том процесу сталног откривања лежи чар ове улоге.

Награда Терпсихора, коју сам добила 2024. године, између осталог и за интерпретацију Одеће–Одилије, за мене представља велику част и подстицај да наставим да истражујем и развијам овај лик.

*Прег Вама је још једна велика улога из класичне балетске лићераћуре – Жизела. Како ћеку припреме за нову ћродукцију?*

Жизела је једна од најпоетичнијих и најосетљивијих улога класичног балета. Она је пре свега девојка чисте душе – наивна, добра и искрена, без икакве злобе. Она је девојка са села која живи у једноставном свету и верује у љубав. Припреме за нову продукцију су почеле почетком јануара и до сада рад протиче веома лепо. Заиста уживам у целом процесу – у тражењу, истраживању и постепеном обликовању лика.

*Жизела* као класичан балет има своју јасну традицију и структуру, па се она не може драстично мењати. Ипак, увек постоји простор за нијансе и различита тумачења. У новој продукцији кореограф Александар Антонијевић настоји да унесе природнији и савременији приступ глуми и мимици. Покрети су на неким местима слободнији и ближи нашем свакодневном изразу, што омогућава да емоције буду непосредније и искреније. Циљ је да свака емоција буде проживљена до краја – да патња заиста буде патња, да љубав буде искрена, да лудило у првој чину буде снажно и уверљиво. Када се све то



Катарина Зећ (Одилија) и Артемиј Макаров (Принц Зигфрид), *Лабудово језеро*, фото Марија Ердѣљи

догоди искрено на сцени, онда и публика може дубље да доживи причу и да поверује у трагедију ове младе девојке.

*Које би сте сцене из Жизеле издвојили као кулшне у овом балетском наслову?*

Тешко је издвојити само једну сцену из *Жизеле* јер је сваки део ове улоге на свој начин захтеван и важан. У овом тренутку, док је још увек у процесу настајања, трудим се да сваку сцену проживим целим телом и да у њој пронађем праву нијансу и тон који ће допрети до публике.

Од самог почетка, од првог погледа који Жизела размењује са Албертом, већ се наслућује та њена чистота, готово детиња заљубљеност. То је осећање које је за њу потпуно ново – она жели да оде, али истовремено жели да остане, јер је толико снажно привлачи та нова емоција коју први пут осећа.

Сцена лудила у првом чину свакако је један од највећих глумачких изазова у класичном балету. У њој је важно да публика може да прати промене у њеним мислима и осећањима: тренутке када је свесна, када се губи, када јој сећања навиру и када се стварност и унутрашњи свет мешају.

У другом чину појављује се „ваздушна“ Жизела. Она више није део овоземаљског света, али њена љубав остаје. Од самог уласка на сцену до последњег опроштаја са Албертом, потребно је изградити постепено градицију – од тихе појаве до снажног чина опраштања и жртве, јер управо њена љубав спасава Алберта и помаже му да дочека зору.

*Да ли се у њим сценама ослањајте на сценску глумачку технику или интуицију или се ова два приступа прожимају?*

Када је реч о приступу, мислим да се у балету не може говорити о одвојености глумачке технике, интуиције и саме балетске технике. У класичном балету сваки покрет већ носи одређено значење и говори нешто о лику. Положај руке, поглед, правац покрета – све то има своју драматургију и израз. Зато се техника и глума у балету увек прожимају.

У *Жизели* је распон емоција изузетно велики. У првом чину она је млада девојка која први пут открива љубав – њен покрет је лакши, живљи, с више динамике. Затим долази сцена лудила, која је један од најснажнијих драмских тренутака у класичном балету. Публика прати постепено распадање Жизелиног унутрашњег света – од првих пукотина у свести до потпуног губитка контроле и оног последњег крика када више не препознаје ни људе око себе ни стварност.

У другом чину појављује се потпуно другачија Жизела. Она више није земаљско биће већ дух, и зато сваки покрет мора да буде лак, тих и готово бестелесан. Кораца треба да делују као да не додирују земљу – као да она плута, лети или се креће кроз ваздух. Управо кроз те суптилне разлике у покрету и динамици преноси се њен пут – од наивне заљубљености, преко лудила, до тихе духовности у другом чину.

Зато је за мене Жизела истовремено и трагична прича и прича о победи љубави. Трагична је јер Жизела више није међу живима, али ипак јачи утисак на мене оставља њена љубав која је толико снажна да превазилази и смрт.

*Ивана Илић Киш*



Катарина Зец (Одета), *Лабугово језеро*  
фото Марија Ердџи

# Када је дух снажан и тело га прати

Интервју са јосијућим балетским педагогом  
Емилијом Корфијом

Емилија Корфија  
фото Frosso Marina Trousa

Велика балетска звезда, а данас и врхунски педагог Емилија Корфија рођена је у Атини, где је почела да игра у Државној школи за плес. Наставила је потом школовање на Државној мађарској балетској академији и одмах након што је дипломирала постала је не само део Балета Народног позоришта Мађарске у Печују, већ главна играчица трупе. Средином деведесетих година прошлог века враћа се кући, где је наступала за Национално позориште Грчке, Националну оперу Грчке... Паралелно с играчком каријером почела је да држи часове балета и репертоара на Професионалном одељењу Плесног центра Исадора Данкан у Атини. У новом миленијуму фокус јој је на педагошком раду с професионалцима, мада је 2000. основала Компанију за савремени плес X-ART те и даље плеше у савременим пројектима у Грчкој и иностранству.

У Нови Сад је дошла на позив директорке Балета СНП-а Аје Јунг, како би радила са балетским ансамблом нашег најстаријег професионалног театра:

Први пут сам била у Новом Саду 1993, дакле пре заиста много година – присетила се Емилија Корфија у разговору за „Дневник“. – У то време сам студирала и играла у Мађарској, па смо мој супруг Александар Нешков и ја често долазили у Нови Сад. Добро познајем историју Балета Српског народног позоришта и његов развој кроз године. Веома сам пријатно изненађена данашњим ансамблом – младим играчима из читавог света, пуним енергије, воље за радом и жеље да пружи свој максимум. Честитам вам на томе, јер ово је заиста чудо које се догодило за веома кратко време. Данас сви у Атини будно пратимо дешавања у новосадском Балету.

*На шта сте се највише фокусирали у раду с играчима СНП-а?*

Током боравка у Новом Саду свакодневно сам држала јутарње часове за цео ансамбл. На тај начин сам припремала играче за пробе и техничке захтеве представе *Крцко Орашчић*, која се ових дана изводи на новосадској сцени. Такође сам присуствовала пробама солиста и трудила се да им помогнем пре свега у техничком аспекту кореографије, заједно с репетиторима ансамбла.

*Које су главне вредности које настојите да пренесете играчима током оваквих јосијућих ангажмана?*

Сваки педагог у ансамбл доноси сопствено искуство и знање. Увек се трудим да играчима пружи оно што им је у датом тренутку најпотребније, у складу с репертоаром. Често предлагем другачији начин рада с телом, како би се играчи осећали сигурније и опуштеније. Као гостујући педагог, важно је освежити ансамбл и донети нову енергију. Управо зато је изузетно значајно оно што Аја Јунг ради, позивајући бројне госте како би одржала висок ниво мотивације у ансамблу. Када је дух снажан – тело га прати.

*Како усклађујете класичну балетску традицију са савременим тенденцијама у раду са ансамблом?*

У свом раду често користим елементе савременог сценског израза, јер верујем да они доприносе развоју класичне технике и телесне спремности играча. Балет је данас, као и његова техника, неминовно под утицајем савремених уметничких пракси. Ипак, традиција је нешто што ћу увек поштовати, јер представља наше наслеђе и оно што одржава балет живим до данас. У тој традицији чувају се историја и етика тог суптилног света класичне уметничке игре.



Сцена из балета *Крико Орашчић*, децембар 2025, фото Марија Ердељи

*elle*

### Посебне везе са Новим Садом

Била сам удата за српског балетског играча и педагога Александра Нешкова. Новосађанина. Александар је, нажалост, преминуо пре пет година у Атини. Његова ћерка и ја увек радо долазимо у Нови Сад како бисмо одржале блиске односе с његовом породицом. Његов брат Јован, сестра Војислава и њихове породице представљају право благо, како за мене, тако и за нашу ћерку Ирини. Зато је радост мог доласка у Нови Сад увек двострука – јер верујем да би Александар био веома срећан. Волео је Нови Сад и био поносан на своје српско порекло, иако је 25 година живео у Грчкој и био првак Балета Националне опере у Атини.

*elle*

### *Шта вас је посебно импресионирао код играча Балета СНП-а током боравка у Новом Саду?*

Посебно ме је импресионирао разноликост ансамбла, нарочито међу млађим играчима. Њихова посвећеност и радна енергија су изузетни. Сматрам да је ансамбл технички снажан и изразито виталан. Верујем да је пред њима веома обећавајући развој и лепа будућност.

### *Колико међународне сарадње и јосијујући ангажмани доприносе развоју младих играча и ансамбла у целини?*

Међународна сарадња с гостујућим кореографима и педагозима различитих естетских и радних искустава представља један од кључних фактора успеха сваког ансамбла. Играчи, нарочито млађи, али не искључиво они, на тај начин развијају свој уметнички идентитет и јачају своје техничке и интерпретативне капацитете.

*Мирослав Сивајић, „Дневник“, 6. јануар 2026.*

# Прваци балета из Мадрида и Монтреала

Крцко Орашчић и Дон Кихот

Лаура Перес Јеро и Хуан Хосе Карасо Аранс,  
балетски пар – гости у Крцку Орашчићу  
фото Марија Ердељи



**Лаура Перес Јеро и Хуан Хосе Карасо Аранс**, прваци Националног балета из Мадрида, први пут су наступили у Српском народном позоришту, 1. децембра, у балету Крцко Орашчић, П. И. Чајковској, у кореографији и режији Елдара Алијева, а дириговао је Џејмс Тајл, гост из САД. Гостовање првака балета из Мадрида је подржала Амбасада Шпаније.

**Лаура Перес Јеро** је првакиња Националног балета из Мадрида. Школовала се у Баскији, а каријеру је започела у Националној опери у Бордоу, под уметничким руководством Шарла Жида, где је играла током две сезоне и проширила свој репертоар и дијапазон стилова. Школовање је наставила у Националној компанији игре из Мадрида, од 2015. године, под уметничким руководством Хосеа Карлоса Мартинеса. Од 2019. године, током мандата Хоакина де Луса, а затим и под садашњим руководством Муријел Ромере, Лаура је наступала у солистичким и првачким улогама, потврђујући статус једне од најистакнутијих шпанских балетских уметница. Позната је по техничкој прецизности, елеганцији и упечатљивом сценском изразу. Њену уметност одликују јасноћа израза, дисциплина и елеганција која привлачи пажњу публике. Иако с лакоћом прелази из класичног у савремени репертоар, управо њена

посвећеност, усавршена техника и изражајна снага дефинишу је као играчицу изузетног уметничког израза.

**Хуан Хосе Карасо Аранс** је започео балетско школовање при Краљевском балетском конзерваторијуму, где је завршио своје формално образовање. На Летњи програм Школе Америчког балета у Њујорку, примљен је 2011, када добија стипендију и наставља усавршавање. Његов таленат и посвећеност брзо су запажени, па је 2012. примљен у Амерички балетски театар 2, под руководством Франка де Вите. Ту проширује свој репертоар и усавршава технички и уметнички израз. Балету Орланда се придружује 2013, а његово сценско присуство и свестраност омогућили су му сарадњу с међународно признатим кореографима као и наступе у бројним продукцијама широм Америке. У септембру 2015. дебитује у Националној компанији игре из Мадрида, под уметничким руководством Хосеа Карлоса Мартинеса. Од тада, и на даље под руководством Хоакина де Луса, а тренутно Муријел Ромере, изводио је солистичке и првачке улоге, стекавши признање критичара за свој уметнички израз, прецизност и интерпретацију. Афирмисао се као динамичан и префињен играч који спаја техничко мајсторство са емоционалном дубином.

Прва балетска звезда која је наступила почетком 2026. године са Балетом Српског народног позоришта био је **Еснел Рамос**, славни уметник и првак Великог канадског балета из Монтреала.

**Рамос** је играч са богатом међународном каријером оствареном у водећим балетским компанијама и на престижним фестивалима широм Северне и Јужне Америке, као и Европе. Препознат је по снажној класичној техници, израженој музикалности и невероватној сценској прилагодљивости, подједнако у класичном и савременом репертоару.

Пре свог професионалног ангажмана у Канади, био је члан Националног балета Кубе, трупе *Акосџа данца* и *Њу Џерси балетџа*, где је изградио темеље своје уметничке личности. Од 2020. године, као првак монреалског Великог канадског балета, тумачи главне улоге класичног и савременог репертоара трупе коју красе изузетна традиција и велика

популарност. Паралелно са сталним ангажманом у Канади, остварује интензивну међународну каријеру као гост најважнијих балетских кућа и на гала концертима широм света. Поред класичних рола, своју препознатљивост је стекао и у делима Жоржа Баланшина, Лиржија Килијана, Едварда Клуга, Маура Бигонцетија...

**Рамос**: „Први пут сам у Новом Саду и увек ме радује када могу новој публици да покажем оно чиме се бавим. Представа *Дон Кихот* је за мене синоним за радост, забаву и, ако бих морао да бирам једну реч, то би била страст. То је веома енергичан балет. Публика може да очекује много енергије, емоција и глуме. Даћу сто посто од себе за свакога у публици!”

из интервјуа за новосадски лист *„Дневник”*,  
30. јануара 2026.



Гост Еснел Рамос (Базил) и Катарина Зеџ (Китри)  
фото Леонардо Бинело

Ксенија Дињашки\*

# Лабудово језеро

Кришика о два извођења *Лабудовој језера*,  
8. и 9. октобра 2025.

*Лабудово језеро* П. И. Чајковског једно је од најзначајнијих балетских дела, а дуга је историја настанка ове популарне балетске представе. Партитуру је композитор завршио 1876, дакле, пре равно 150 година, а већ годину дана касније у Бољшом театру се подиже завеса за извођење балета, у кореографији тадашњег чешког балетмајстора Вацлава Рајзингера. Била је то неуспешна премијера, коју је критика „раздувала у прах и пепео“. Захваљујући врхунским мишљењима о музици цењеног композитора, 1895. године остварено је премијерно извођење

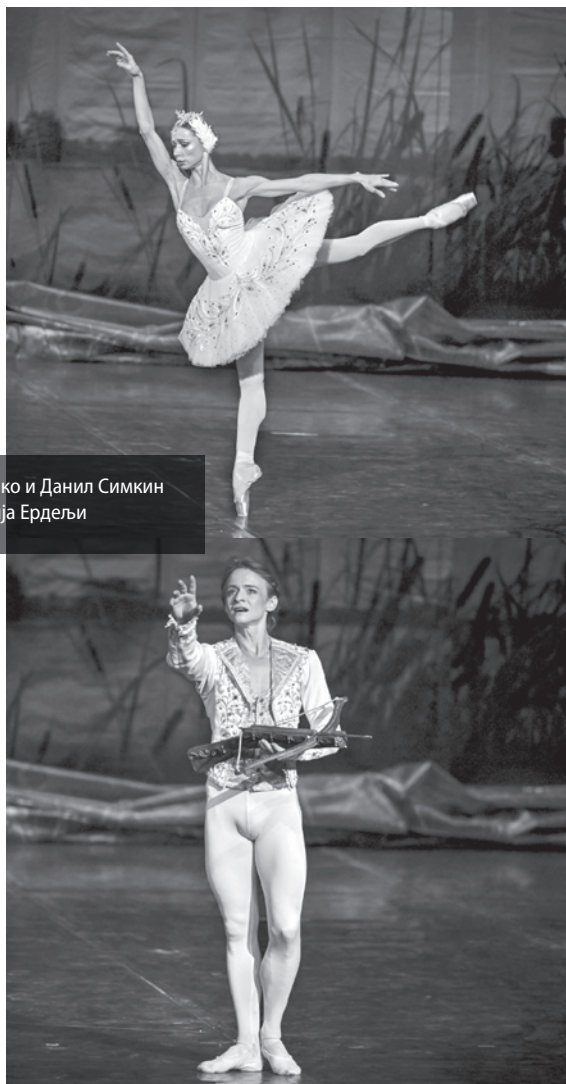
прослављеног балетског дела. И то се сматра годином рођења *Лабудовој језера*. Тако је ово дело, нажалост, тек после смрти композитора, добило право на свој други и дуги живот.

Новосадски балет је премијерно извођење *Лабудово језеро* остварио 8. априла 2008. године. На велику сцену Српског народног позоришта велико дело је поставио наш познати педагог, играч и балетмајстор Владимир Логунов. Школован у Москви, на ГИТИС-у, Логунов је стекао знање које му је омогућило да професионално прати дело познатих мајстора руске кореографске мисли, Лава Иванова и Маријуса Петипе. Ова два јединствена тумача музике Чајковског дала су нам прилику да са њиховим кореографским делом упознамо врхунски домет руске класичне школе балета, која је у свом савршеном облику остала до данашњег дана.

Програмским планирањем Балет СНП-а је 8. и 9. октобра 2025. године поставио на сцену две представе *Лабудовој језера*. С великим поштовањем је за 8. октобар најављено гостовање светских балетских звезда Јана Саленко и Данила Симкина. Публика је с великим интересовањем ишчекивала наступ прослављених балетских уметника али и нових младих чланова Балета, који су у нашу балетску заједницу дошли са разних светских дестинација, да доприне-су квалитетнијој игри Балета.

„Ако линија тела, затим врхунска техника и могућност глумачке трансформације чине протагонисту *Лабудовој језера*“ (Б. Ракић), онда су Јана Саленко и Данил Симкин били блиски поменути критеријумима. Јана је, играјући Црног лабуда, у трећем чину, остварила технику и глумачки доживљај зле и заносне жене. Њена Одета је, игром тела и руку, говорила о својој тешкој судбини. Јанин партнер, Данил Симкин, окрете на поду и у ваздуху (pirouette, tur on ler) изводио је с лакоћом и техничком прецизношћу. И сви други Данилови скокови имали су добар одраз, висину и лакоћу лета са пластичним доскоцима у лепе и стабилне позе. Симкин је био одговоран партнер и емотивно повезан са својом колегиницом.

На репризној представи солистичке улоге су играли прваци нашег балета: Катарина Зец и Артемиј Макаров. Катарина је улогу Одете у техничким



Јана Саленко и Данил Симкин  
фото Марија Ердељи



захватима изводила на задовољавајућем нивоу, али је најснажнији утисак игре руку изостао у њеном наступу. Недостајале су „лабудовске руке“ које лебде и пливају, чије шаке и прсти имају своје одређене покрете, а завршетак су игре руку које нам причају о очају људске судбине. Одилија Катарине Зец имала је у драмском наступу снажнију поруку, па је, заједно са техником игре, имала и комплетнији наступ у улози Црног лабуда.

Улога Принца Зигрфида је са својим захтевима одговарала нашем прваку балета, Артемију Макарову. Његова способност извођења технике игре имала је говор руске школе балета. У наклоности ка Белој лабудици видели смо Артемијеву емотивност. Запазили смо затим и стил игре одређен за остварења балетских дела Чајковског. Пред нама је био играч који има будућност на нашој балетској сцени, пружајући јој своју младалачку свежину и уметничку продуктивност.

Па-де-троа, из првог чина, играли су Мелиса Брођин, Рајна Ремовић и Милан Иван, док се Габријел Потенца представио на репризном извођењу балета. За овај наступ одабрани су, по уобичајеном поступку, играчи уиграног и добро савладаног класичног балетског писма. Рајна Ремовић је прецизним балетским кораком и љупкошћу показала игру

која се допада и доказује њен постојећи квалитет добре играчице. Милан Иван је са добро одабраним и одиграним скоковима и вртешкама показао праву мушку игру. Његови скокови су лаки и лебдиви, а вртешке имају добар почетак и крај на потпорној ноzi, која је у сваком тренутку извођења била сигурна и чврста, што је одлика добре школе и Милановог поштовања прописаних правила. Осим ових квалитета, Милан је и добар партнер, увек спреман да буде ослонац својој колегиници. Остали играчи у игри па-де-троа били су квалитетна подршка успешном извођењу ове игре.

Захтевну улогу Шута, дворске луде из трећег чина, играо је на првом извођењу Џибраил Санчез, а на другом Александар Бечварди. Оба уметника су имала добра остварења у техничком погледу извођења улоге. Скокове и различите комбинације вртешки изводили су с професионалном пажњом, те им је наступ, у том делу, за сваку похвалу. У глумачким пасажима улоге, нарочито је Бечварди својом надареношћу умео да орасположи и насмеје публику као и играче на сцени. Ова допадљива улога остаје као пример доброг играчког остварења.

Улогу Ротбарта је одиграо Самјуел Бишоп, нама већ познатим квалитетом играча – солисте нашег балета. Сву снагу зла и моћи чаробњака Бишоп је показао непогрешивим играчко-техничким и емотивним наступом. Сваки његов покрет, поглед и гест у појави са Црном лабудицом, остварен је снагом уметничке личности овог играча. Талентовани Самјуел Бишоп влада својим телом и душом показујући улогу злог чаробњака на задовољство гледалаца.



Самјуел Бишоп, фото Марија Ердељи



Наступ гостију на дворској свечаности, у трећем чину, био је скуп игара разних националности. Нарочито су се у овим играма истакле Рајна Ремовић и Милена Кркотић. Рајна је у соло наступу играла тарантелу, технички чисто, са лакоћом и радосћу извођења, а њена колегиница Милена је шармом словенске душе и женском љупкошћу одиграла Руску игру. Сви остали играчи су у Шпанској, Мађарској и Пољској игри – мазурци – били полетни и раздрагани у препознатљивом стилу и техници задате игре.

Високи су захтеви и одговорност за постављање *Лабудовој језера* на репертоар сваког балетског ансамбла. Солистима и ансамблу балета неизоставни су „савршени стил и техника игре“ (Б. Ракић), који су

стварани за велика имена класичне балетске уметности. Наш ансамбл је са својим учитељима успео да буде близак захтевима оригиналног дела, нарочито је женски ансамбл, са малим и великим лабудовима, показао бригу и труд за интерпретирањем великог дела. Богатство игара у *Лабудовом језеру* даје прилику да млади уметници покажу квалитет своје игре. Многима је представа коју су играли била одлична школа и прилика да утврде стечено знања пред следећи квалитетнији наступ.

Љубав новосадске публике према лепоти *Лабудовој језера* траје већ 70 година, од давне 1955. године, од када је снажним аплаузом увек поздрављана. Тако је било и ових октобарских вечери.

\* балетска кријичарка и његајо̄



Милена Кркотић, фото Марија Ердељи

Награда за животно дело  
Удружења балетских уметника Србије

## Награда за животно дело Оксани Сторожук

Награда за животно дело, коју је још 1997. године установио УБУС, додељује се балетским уметницима, играчима, педагозима, кореографима и осталим балетским посленицима за целокупан допринос уметничкој игри у Србији. Као једној од најистакнутијих балетских уметница Српског народног позоришта, **Оксани Сторожук** је припала Награда за животно дело, за трајни допринос уметничкој игри.

Из образложења:

„За више од три деценије врхунског сценског ангажмана Оксана Сторожук је изнела различита тумачења најзначајнијих балетских дела. Као првакиња балетског ансамбла СНП-а, остварила је низ незаборавних улога у класичним, неокласичним и савременим балетима, освајајући публику и критичаре, техничком прецизношћу, снажном емоцијом и сценском харизмом. Њена међународна гостовања, педагошки и репетиторски рад, као и допринос развоју матичне институције СНП-а, кроз уметничко и управљачко деловање, чине је јединственом уметницом трајног значаја за српску културу.“



Оксана Сторожук (*Дама с камелијама*),  
2009, фото Миомир Ползовић



Награда за животно дело, фото промо



фото Удружење балетских уметника Војводине

Награда „Марина Олењина“  
Удружења балетских уметника Војводине

## Десета „Марина Олењина“ за **Џану Чурчић**

Комисија за доделу награде „Марина Олењина“, Удружења балетских уметника Војводине, донела је једногласну одлуку да се ова струковна награда, десети пут по реду, додели: Џани Чурчић, солисткињи Балета Српског народног позоришта и покретачу оснивања Удружења балетских уметника Војводине. Награда је уручена 25. новембра 2025, у Градској концертној дворани, током промоције *Монографије о 75 година Балетске школе у Новом Саду*.

Трочлана комисија за доделу награде „Марина Олењина“ за област балетске уметности, радила је у саставу: др Зоран Максимовић, члан, Бојан Јовановић, члан, и Габриела Теглаши Јојкић, председница Комисије и Удружења балетских уметника Војводине.

**Џана Чурчић** је била стална чланица Српског народног позоришта, од сезоне 1985/86, а од 2002. и солисткиња Балета. Играла је 52 премијере класичног, модерног, оперског, оперетског и драмског репертоара и била је асистенткиња и репетиторка у балетском и оперском репертоару. Бавила се педагошким радом (у Балетској школи у Новом Саду, у „Радосном детињству“). Била је заговорница оснивања Удружења балетских уметника Војводине и његова прва председница од 2006. до 2011. Била је и чланица Комисије при Удружењу балетских уметника Србије, чланица Секције за балетску уметност у Позоришном музеју Војводине и једна је од оснивачица Камерно-музичког сценског друштва у Војводини.



Џана Чурчић и Габриела Теглаши Јојкић, на уручењу награде „Марина Олењина“, новембар 2025, фото Бранко Лучић

Александра Ковачевић, модисткињ  
фото промо

# Чаробница СВОГ заната

Приче из радионице:  
С Александром Ковачевић,  
шефицом модистераја СНП-а

” Овај занат ће се угасити, јер се млади слабо интересују, а за њега треба доста времена да би се стекло искуство. При том, модистерајски занат уопште није једноставан – каже шефица модистераја.

После завршене Техничке школе за конфекцијског техничара, у Новом Саду, 1998. године, Александра Ковачевић се запослила у Српском народном позоришту. Врло брзо се уклопила у колектив и стекла је подршку колегиница и колега и костимографа. Међутим, после неколико година, због одласка у пензију својих колегиница, Александра остаје сама, па се питала да ли ће све моћи да постигне у процесу рада, јер су њих две биле делиле посао. Тако је Ержика радила само ситне украсе и детаље, Мара је правила шешире, док је Александра морала да зна све. Због тога сматра да би било добро да што пре обучи неког младог и да га уведе у посао: „Овај занат ће се угасити, јер се млади слабо интересују, а за овај занат треба доста времена да би се стекло искуство. При том, модистерајски занат уопште није једноставан“, каже Александра Ковачевић.

## Како изгледа процес рада модисткиње?

Костимограф је за нас главни. С њим прегледамо костимографске скице, договарамо се о потребној количини и врсти материјала, а пошто је он задужен и за одабир материјала, ми у току процеса можемо да дамо неке сугестије техничке природе. Углавном се с костимографом о свему договарамо.

## Шта се све ствара у модистерају?

Сви ситни украси и детаљи на костиму, сви шешири, маске, рукавице, лепезе, кравате, машини и сви



украси за главу, руке и врат и плус украсни детаљи на костиму. Нас глумице зову чаробнице. Ми дајемо ону завршницу на костимима, па смо кројачница и ми једна целина. Ово је баш занимљив посао јер се ради стално нешто ново. И зато је посао модисткиње тако изазован.

## Које су предивне ствари за тебе биле посебно изазовне и по чему највише рад на њима?

У том смислу бих издвојила више представа. На пример *На Дрини ћурџија*, у режији Кокана Младеновића, и *Светиозар*, у режији Југа Радивојевића. За представу *Светиозар* сам морала да направим вео с јеленским роговима, затим и нараменице с упаљеним свећама које је требало знати монтирати и тако причврстити да оне истовремено и стоје и горе. Тако исто и у представи *На Дрини ћурџија* глумица има вео с упаљеним свећама на глави. То су баш несвакидашњи захтеви.

Прву награду коју сам добила била је баш за представу *На Дрини ћурџија*. Трбало је да од турског феса направим да се он претвори у шајкачу. Е то сам ја успела да урадим – од немогућег сам направила могуће. Татјана Радишић, костимограф поменуте представе, била је одушевљена. А што се тиче лепоте и украса костима за мене је то оперска представа *Auga*.



### *Шта је најтеже најравнији?*

Најтеже је направити круну јер има доста перлица које се нижу да би се дошло до неког жељеног облика. У том процесу је можда најтеже доћи до решења поготово када се праве неки несвакидашњи шешири и када ја треба сама да правим крој, посебно ако то никада нисам правила у животу. У задње време ми често траже да правим маске. На пример доста их је било за представу *Травничка хроника*, у режији Никите Миливојевића. Много ми помажу и костимографи јер доста је то компликован посао, када си сам то се баш тешко постиже.

### *Како ђривући младе овом занайју?*

Било би добро расписати неки конкурс па довести две младе девојке које воле то да раде јер је овај посао јако леп за жене. Имале би времена за породицу а у исто време би сву своју креативност могле да остваре кроз овај рад. Овде се срећан долази на посао. Такође, имате могућност да радите и за друге куће па и да будете за ваш труд и награђени. Тако сам и ја имала позив на изложбу Бијенала сценског дизајна, 2022. године. Изложба је била посвећена делима заната тј. знању, вештинама и искуству израде предмета и делова декора, костима, реквизите и лутака у позоришним радионицама.

Ми имамо прилику да радимо са стране и да се тако допуњујемо у овом послу. Наши костимографи раде свуда и знају наше могућности па сам тако имала прилику да једно десетак представа радим у Словенији, Норвешкој, Мађарској, као и у другим позориштима у Београду и Новом Саду. Е зато је овај посао тако занимљив јер се не ради никада исто и увек пружа неки нов изазов. Лепо је кад неко дође да ти честита и да те подржи.

*Александра Максимовић*

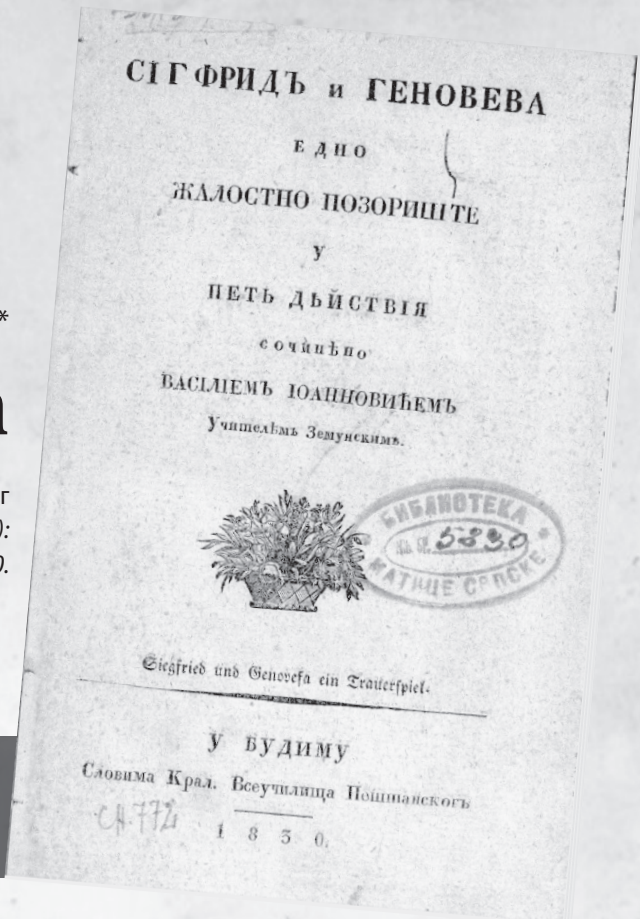


Ђорђе Д. Перић\*

# Геновева

На маријнама Енциклопедије Српског народног позоришта: *Позоришне њесме (VIII): Сигфрид и Геновева Василија Јовановића, 1830.*

*Сигфрид и Геновева*, једно жалосно позориште, Василије Јовановић фото-извор: Дигитална Библиотека Матице српске



У свом огледу *Позоришне њесме у драмским њред-сѡвама СНП-а*, који је објављен у *Енциклопедији Српској народној ѡзоришѡи* (1861–1986), записао сам: „Године 1830. учитељ А. Брежовски оснива дилетантску позоришну дружину у Новом Бечеју, на чијем репертоару затичемо и `једно жалосно позоришче у 5 дејствија` *Сигфрид и Геновева*, `сочињено` В(асилијем) Јоановичем (Будим 1830)“. Две песме из те трагедије (Графова песма „О незлобна голубице“ и Геновевина „Сигфриде граде“) певаће се и много доцније. То је тада био само `суви податак` као почетак неке позоришне студије о позоришном делу и нарочито о личности учитеља Василија Јовановића, веома плодног српског писатеља о коме *Енциклопедија СНП-а* није објавила ни најмању биографску белешку. Али то не треба замерити тадашњој угледној редакцији на челу с Божидаром Ковачеком, јер је она била суочена са огромним послом да оствари тако монументално дело. И тако, ето, дочеках да о позоришним песмама из *Сигфрида и Геновеве*, и о самом делу, проширим ону моју белешку још неким сазнањима која тамо нису имала места да се допишу.

Сиже овог дела је занимљив, нарочито у неким детаљима. Наиме, „публикум“ су узбуђивале сцене из првог, четвртог и петог дејства, које ћемо овде укратко изложити. У првом дејству Граф Сигфрид и Графица Геновева опраштају се, будући да је Граф

позван у отаџбински рат против Сарацена. Његов опроштај од супруге Геновеве и полазак следе у само праскосорје. Четврта сцена првог дејства пуна је туге и грофичиног плача, заклињу се на вечиту љубав:

Графица: На, узми овај *ѡрсѡен* као спомен моје к теби љубови, узми га нека те на твоју Геновеву опомиње.

Граф (прстен узима и на прст меће): *Прими* и ти од мене овај *ѡрсѡен* на којем су наша имена једна у друго увијена.

Геновева узима прстен, љуби га и на прст меће.

Граф: И како год што су она неразлучна једно од другога, тако и *наша срца* неразлучна да буду.

(труба оглашује време поласка)

Граф: Не плачи више, јер се време одласку приближује... Чујеш ли како *шеве* *наѡљу* и зору *возвешѡавају*?

Графица: О! *Неће ѡебе дан од мене оѡрѡнуѡи*. Ах! Срце ми предсказује да те сад последњи пут видим...

(Граф Сигфрид одлази у рат)

Ова измена прстена између Геновеве и Сигфрида, као залога вечите љубави, ушла је из драме у варошко песништво које се певало и преписивало по разним песмарицама, а потом је прешло усменим путем, певајући се, и у босанске муслиманске севдалинке, наравно с другом мелодијом. Ево како изгледају текстови тих песама:

<sup>1</sup> В. Јовановић: *Сигфрид и Геновева*, „једно жалосно позориште у пет дејствија“, у Будиму 1830. Ова сцена подсећа нас на зору, *шеву*, *ѡлазак Ромеа* и *задржавање Јулије* у трагедији *Ромео и Јулија*, како код В. Шекспира тако и код Ш. Х. Вајсеа, чије је дело В. Јовановић превео 1829. године.

[варошки песник]:

С богом, драга љубезна,  
Не буд` срдца жалосна,  
Да т` срдце не вене  
Мисли на мене!

Ја полазим у туђ дом,  
А све мислим за тобом  
И све сам у бриги  
Да не погинем.

Мислио сам, мислио  
И у срдцу тужио  
Док тебе код себе  
Нисам видио.  
Љубов твоја мучи ме  
Да ми срдце искочи,  
Погледај, послушај,  
Драга љубезна.

Желио сам сваки дан  
Да се с тобом упознам,  
Да срдце и лице,  
Теби ја предам.

Љубов наша измеђ` нас  
Нека траје до онај час,  
Док срдце на срдце  
Јасно не куцне.

Прими прстен с прста,  
А и ја ћу с прста твог,  
Нек` свака зна да су два  
Срдца спојена.<sup>3</sup>

При последњем полазку  
Ти развери љубве реч; -  
Сад с Богом премила  
Драга љубезна.

[севдалинка]:

Мислио сам ноћ и дан  
Ај, да се с тобом упознам  
Да срце и душу  
Аман! теби ја предам,  
ај гигај (двапут)

Мислио сам, мислио,  
Ај и у срцу жудио  
Док тебе крај себе  
Аман! Нисам видио,  
ај гигај (двапут)

Скини прстен с прста свог,  
Ај, ја ћу прстен с прста мог  
Нек` свака зна да су два,  
Аман! срца спојена, ај гигај!<sup>2</sup>

У четвртој дејству Граф Сигфрид се враћа из рата. Сазнаје да се мајордом Голо удварао многострадалној Геневеви, па га хапси. Следи дирљива сцена са свештеником и Геневевиним родитељима: Граф приређује помен умрлој супрузи речима: „ја ћу јој сам једну песмицу за спомен учинити“. Пева песму „О незлобна голубице / невина моја герлице“ (шест строфа).

Најзад, пето дејство, позорје осмо, доноси кулминацију и расплет догађаја. Граф Сигфрид полази у лов на дивљач. Спази једну кошту, коју гони у стопу, мислећи на леп улов. Кошута потражи заклон и заштиту пред пећином у којој се налазе многострадална Геневеви и њен мали син. Граф се заустави пред пећином, где после разговора с Геневевом препозна своју прогнану жену и свог малог сина. Најзад, сви пуни радости и веселја враћају се кући у Сигфридград. У великој радости Геневеви пева своју песму после које се „завеса спусти“. Та позоришна песма, прихваћена од публике, дуго се певала у грађанству и ушла је у грађанске песмарице.<sup>4</sup> Њен текст гласи:

Сигфриде граде,  
Весел` се саде,  
Сад ћу ја поћи  
И у теб(е) доћи  
Из ове` ладне,  
Мрачне пустиње,  
Где сам живила  
Седам година,  
Кишу, снег и ветар  
У њој трпила.  
Невиност ме је  
Свагдар тешила  
Да ће Бог с неба  
Видити дела,  
Невиност моју  
Савим показати.

Мелодија ове позоришне песме није сачувана у српској варијанти, али је више напева сачувао бугарски грађански позоришни свет. У другом издању *Геневеви* (Београд 1852), међу пренумерантима се налазио „Поштенородный госп. Х[аци] Найдень Јовановић, књигопродавац из Татар-Пазарџика у Болгарији“, где је драма имала своја театарска извођења. Пошто је стих песме и строфе петерац и у бугарском текстовном и нотном запису песме, може се претпоставити да је бугарска мелодија „Геневевине песме“ слична српској изгубљеној песми. Стога је прилажем овом тексту да би се видело какав је сличан напев имала и српска позоришна песма коју је многострадална Геневеви певала у представама прве половине XIX века.

\* аутор је књижевни историчар,  
сцијални сарадник Мајице српске и  
Енциклопедије СНП-а 1861–1986.

<sup>2</sup> На плочи Радио Сарајева певао је Сафет Исовић, као и други певачи. Мелографски запис: Група аутора: *Свилен конач*, Београд 2010, књига 3, бр. 91.

<sup>3</sup> Текст објављен у *Забавној њесмарици*, коју је сакупио Јеремија О. Караџић, издата у Београду, 1854, број 117. До данас је познат само један нотни запис, у рукопису. Види: Мита Топаловић, *Песме за један и два љаса*, бр. 75, рукопис у архиви Српског црквеног певачког друштва, у Панчеву. Песму је испевао анонимно један новосадски варошки песник (В. Н.?).

<sup>4</sup> *Забавна њесмарица* Јеремије О. Караџића, Београд 1854, бр. 243.

91. Мислио сам ноћ и дан

„Мислио сам ноћ и дан“, група аутора,  
Свилен конач, Београд 2010, књ. 3, бр. 91.

Moderato

Ми-сли-о сам ноћ и — дан, — ај, — да се  
с то - бом — у - по - знам, — да ср - це — и лу -  
шу, а-ман, те - би ја пре - дам, ај, ги - да. дам.

59. Зигфриде граде (Песен на Геновева)

$\text{♩} = 80$

Зиг-фри-де гра-де, рад-вай се се-га, се-га ще пой-да  
и в теб ще дой-да. Из та-зи хлад-на тъм-на пус-ти-ня,  
где съм жи-вя-ла се-дем го-ди-ни,

Зигфриде граде,  
Радвай се сега,  
Сега ще пойда  
И в теб ще дойда.

Из тази хладна  
Тъмна пустина,  
Где съм живяла  
Седем години,

Дъжд, сняг и вятър  
В нея търпяла,  
Невинността ми  
Всегда тешила.

Че бог ще види  
Моята правда  
И ще обяви  
Невинността ми.

„Зигфриде граде (Песен на Геновева)“,  
из записа Николаја Кауфмана,  
Българијски архив, София 1968, бр. 59.

Пяла Деяна Н. Балтова, 57 г., гр. Стара Загора. Записал Николай Кауфман, май 1955 г.

82

Князь. Садъ њемо, садъ — Ово њу ме-  
сто назвати Геновевина пуштина, а коды ње-  
не пештере изидању еданъ манастирь, и на-  
звани га манастирь Геновевинъ, некъ се при-  
ча и приповеда: како Богъ чудо чини са оны-  
ма, кои њѡга любе и почиую, и кои волю  
свою живонъ изгубили, него ли свою честию  
и верностъ супружеску нарушили.

Волѡбъ. То ње заеста паметодоспойло  
быши.

Князь. Садъ айде да идемо.

Графиня. Сланка родителъи, дозволише  
ми да едну песницу при одласку момо од-  
невамо.

Князь. Слободно чедо мое, слободно,  
мы њемо ти помоѡи. Айде сав у еданъ реда  
да спашемо.

(Геновева Пева.)

Сигфриде граде,  
весел' се саде.  
Садъ њу я поѡи.  
и у шеб' доѡи.  
Изъ ове ладне,  
мрачне пуштинѡ.  
Ўди самъ живила,  
седамъ година.  
Кишу снегъ вешаръ,  
у њой шерпила.

Не-

85

Невинностъ ме е,  
свадаръ ѡшшила,  
да ње Богъ съ неба,  
видиши дѡла.  
Невинностъ мою,  
Свѡмъ показати.

(любн опца и матеръ у руку и одлазе, за-  
веса спушшасе.)

Геновевина песна „Сигфриде граде“, из трагедије  
Сигфрид и Геновева Василија Јовановиѡа, Будим  
1830, фото-извор: Дигитална Библиотека Матице  
српске

6 \*

Г.Г.

Драга Спасић (1876–1938),  
као Коштана, фото Архив СНП-а

Ивана Илић Киш

# Најбоља Коштана свога доба

150 година од рођења Драге Спасић

” Да знајеш мори, моме,  
да знајеш, каква је жалост, моме,  
за младост! ”  
– из *Коштана* Боре Станковића



*Драга Спасићка као Коштана*

Средином прошлога века, забележио је Станоје Душановић, некадашњи наш глумац, редитељ, управник и вредни хроничар СНП-а, како је чак двадесет година након смрти Драге Спасић било много Новосађана и Београђана који су на спомен њеног имена говорили да се још сећају њених крупних црних очију, „тих враголастих блиставих драгуља“<sup>5</sup>. Није било села, засеока, вароши ни града у Војводини, које није знало за Спасићку, нема ко се није усхићивао њеном игром и песмом, њеном Коштаном. Њен глас и појава постали су синоним за уметничко савршенство, а њена судбина нераскидиво везана за успон српске музичко-драмске културе.

**Ваљево – Београд – Беч – Нови Сад:** Рођена<sup>6</sup> у Ваљеву, Драга (рођ. Стефановић), свој пут је започела као учитељица у Београду. Учествовала је на разним приредбама, на којима се њен певачки дар испољио толико да је добила прилику да наступи на београдској позорници. Свој таленат је неко време усавршавала, студирајући певање у Бечу код професора Филипа Форестена, веома познатог баритона и искусног музичког педагога из Финске. Вративши се из Беча, 1896, добила је краћи ангажман у Београду,

а потом је прешла у Нови Сад. Ту се о њој, тада двадесетогодишњој уметници, испишу први редови у новосадском листу „Позориште“, поводом гостовања дружине у Сремској Митровици: „Пријатно нас је изненадила и гђа Драга Стефановићка, која је насловну улогу у *Јованчиним сватовима* отпевала лепо гласом, који је једнако снажан и у висини и у низини, и који ће се за кратко време школом моћи још више оснажити. Публика је певачици више пута изјављивала бурно своје допадање и одликовала је изазовом и лепом китом цвећа.“ (1896, 30. септембра)



Драга Спасић, фото Архив СНП-а

<sup>5</sup> Станоје Душановић, *Драга Спасић*, досије из Архива СНП-а.

<sup>6</sup> На више места су различито наведени датуми рођења: 17. јануар (Б. С. Стојковић, 1979), 10. јануар (С. Душановић, досије Драге Спасић, Архив СНП), 11. фебруар (*Енциклопедија Новог Сада*, 2005, и *Енциклопедија СНП*, 2021), док је само година рођена наведена у препису из Матичне књиге рођених (Општине Ваљево и Београд).

**У СНП-у:** Драгу Стефановић, тадашњу чланицу Краљевског српског народног позоришта у Београду, Друштво за Српско народно позориште (ДСНП) прима под своје окриље, крајем септембра 1897. Стигла је ансамбл састављен од одабраних уметничких снага, дораслих за највише уметничке задатке: Милке Марковић, Тинке Лукић, Марте Тодосић, Пере Добриновића, Димитрија Спасића, Косте Васиљевића, Милана Матејића... У то доба се већ велика Милка Гргурова повукла са сцене, а дошле су младе снаге које су много обећавале. Но само су најбољи имали уметничке подвиге којима су премашили своје претходнике, а међу њима је Драга, потоња Спасић, избрушеног певачког дара, гласа изузетне чистоте, шармантне појаве и манира, „лепа као Јунона“, која је очарала све и на позорници и ван ње.

Међутим, мало је познат и овај податак који је забележен у записнику Управног одбора ДСНП, од децембра 1897. Наиме, само два месеца након пријема у ансамбл и њених првих одиграних улога у представама *Риђокоса* Лукачија и *Лејла Галаџеја* Супеа, Драга прилаже управи лекарско уверење извесног др Марковића из Осјека који потврђује да је боловала од маларије, те да јој је потребан допуст од четири недеље. Дакако, управа јој, верујући лека-

ру, одобрава лечење. Убрзо се вратила на сцену, па је у фебруару 1898, на гостовању у Вуковару. Играла је Јованку у *Јованчиним свайшовима* заједно с Пером Добриновићем, уз суделовање војног оркестра из Осјека, пред пуном двораном. Уследиле су њене запажене интерпретације: у сцени смрти невинне Луције у комаду *Слободарка* Ђорђевића Призренца, у трима севдалинкама које је као лепа Љубица певала у *Ћигу* Брзака и Веселиновића. И није само тумачила улоге умиљатих девојака, она је показала пуну креативност и извођачке домете као сироче Ела Делахеј у комаду *Карлова џејка* Т. Брандона, и као млађани син Влајко у *Задужбини цара Лазара* М. Поповића Шапчанина...

Драга Стефановић је очарала најплеменитијег и најбољег човека у Позоришту, Димитрију Миту Спасића, глумца и редитеља. Удала се за њега 31. маја 1899, венчање је било одржано у манастиру Раваница, приликом гостовања СНП-а у Руми. А девер је био син чувених новосадских глумаца Коче и Данице, Жарко Васиљевић, 7-годишњи дечак, а потоњи песник, редитељ и управник СНП-а. Брак са Митом Спасићем значио је за цело српство врхунац среће и љубави. Али након неколико година они се разилазе, „да се Драга више никад не уда нити да се Мита ожени“, записао је Станоје Душановић.

**Народни репертоар:** Упркос свему, Драга доминира на сцени СНП-а – игра у драми, пева у позоришним комадима с певањем, у оперети и у опери, њен представљачки дијапазон је велики. Интерпретирала је главне женске роле у такозваном народном репертоару које су биле познате и новосадској и београдској публици. Хрлило је и старо и младо у новосадско Дунђерсково позориште, на „представе за народ с обањеним ценама“, да виде и чују њену Крајишкињу, Јелку Чизмићеву (*Сеоска лола*), Агату (*Вилењак*), Денизу (*Мамзел Ниџуш*), партије у музичком драмолету *Суђаје* Петровића Љубинка – Ј. Маринковића, итд. Величанствена Султана Цијукова Савић је до тада певала главне партије у *Лејој Галаџеји* и *Јованчиним свайшовима*, а само је уметница с нарочитим гласом могла да зађе у цветне перивоје песме после Султане. Драга је то умела толико добро да је за критичаре, осим Султаниног имена, и Драгино постало синоним за најбољу певачицу. Да овоме додамо да су само најбољи уметници били достојни песмом да поздраве живу легенду: Јована Јовановића Змаја! За прославу његовог 70. рођендана, 1903. године, Драга је лепо и изразито отпевала песму „Кад сам била на твом гробу“, компоновану на Змајеве стихове, док је Пера Добриновић отпевао Змајевог „Лем-Едима“!<sup>7</sup>

Драга Спасић, Димитрије Спасић, дете Жарко Васиљевић, фото Музеј позоришне уметности Србије, Београд



<sup>7</sup> [Аноним], „Прослава Змајеве 70-годишњице у Осеку“, *Позориште*, 1903 (10. децембра), бр. 12, 132–133.



**„Пој, бре, Коштан!“:** Творац *Кошћане*, Бора Станковић, рођен је исте године кад и Драга, па је ове године 150-годишњица од рођења писца. Једну од његових најинтригантнијих драмских јунакиња, Коштану, баш је Драга учинила бесмртном. Али да би била Коштана, морала је да испуни најмање три услова: да је лепа, темпераментна, и да је добра певачица. А историја српских позоришта памти такву Драгину Коштану. На врхунцу Драгине каријере забележено је како је Борина *Кошћана* била најгледанији српски комад из народног живота и да чак ни најбољи Нушићеви комади нису могли обезбедити такав успех код свих друштвених слојева публике. Занимљиви ликови, романтични и поетични по заносима а реалистични по суштинском значењу, патријархални оквир, страствене песме које је сам Станковић одабрао, онај „карасевдах“, па игре с источњачким шармом, изворност врањанског говора – све се то за једно вече обрушавало у душе гледалаца. Зато је *Кошћана* комад који је позоришту чувао славу, јунакињи даривао овације публике и није изневеравао позоришну касу.

**„Балкански славуј“ у вихору рата:** У новосадском позоришту је остала непрекидно до 1908, када је дефинитивно прешла у Београд. Дружина СНП-а је погођена њеним одласком, највише њени партнери с којима је наступала у комадима с певањем: Михаило Марковић, Драгомир Кранчевић и Пера Добриновић, који је узалуд све чинио да до њеног преласка не дође.<sup>8</sup> Ипак, у Београду је штампа најављује и назива је „Балканским славујем“, најбољом српском певачицом од оснивања позоришта у Новом Саду и у Београду. Она је прва примадона београдске Опере, па је низала оперске партије. Публика је све више долазила у Позориште, особито када су се приказивали комади с певањем, а *Кошћана* се изводила и по два пута дневно (дневна „за ђаке и раднике“ и вечерња представа). Није се Јован Скерлић варао када је видео везу међу таквим комадима као што су: *Ђуго*, *Суђаје*, *Чучук Сћана*, *Пуш око свеија*, јер они показују еволутивну линију у развоју српског специјалитета – народног комада, са *Кошћаном* на врху. Све до Великог рата.

8 Петар Волк, *Пера Добриновић*, Нови Сад, Београд, Српско народно позориште, Народно позориште, 2007, 259.

Ратна времена су Драги донела неку нову улогу: била је добровољна болничарка у Окружној болници у Нишу, где је приређивала концерте у корист болесника и градске сиротиње. После тога је кратко боравила у Америци, 1922, када је у многим градовима одржала своје концерте за југословенске исељенике, певајући, наравно, народне мелодије. По окончању рата је наставила с радом у београдском позоришту све до пензионисања, 20. јуна 1926.

**25 година уметничког рада као епоха музичко-драмске културе у Срба:** Четврт века уметничког рада прославља у Београду, а лично јој је Бора Станковић подарио лоровов венац. То је била главна вест у штампи, па је за оно време најпозванији рецензент Милоје Милојевић написао да Спасићкина „преданост послу, њезина појава, и сребрно чист глас учинили су огромно, највише да се постави темељ музичко-драмске културе код нас“. („Политика“, 1923) Ни проф. Јован Грчић није претерао када је рекао да је она „створила епоху“ нарочито у СНП-у а можда и у српском позоришту уопште. („Јединство“, 1923)

И у Новом Саду је, као бивша чланица нашег позоришта где је уосталом и започела каријеру велике уметнице, прославила јубилеј 15. децембра својом најславнијом улогом – Коштаном. Пре почетка представе на отвореној сцени, слављеницу су поздравили: Бранислав Војновић, управник, Каменко Суботић, председник ДСНП, а у име старих другова и у име удружења глумаца у Новом Саду, њен стари пријатељ и глумац Војислав Виловац. Станоје Душановић је забележио да је Драга тада добила један једини букет цвећа од новосадских радника комуниста – поздрав народа уметници.

Слављена је Драга у свом успону као ретко која уметница у нас. Али и после њеног одласка са сцене критичари су наставили да пореде домете и потенцијал нових младих уметница са Драгиним остварењима. Наравно да су неретко и претеривали у жељи да похвале младу певачицу, говорећи како је надмашила чак и Султану и Драгу.

**Последња Коштанина игра:** У два наврата је Драга тумачила Коштану: приликом 75-годишњице СНП-а, 1935, и последњи пут пред публиком – што је био њен опроштај од сцене уопште – на гостовању наше дружине у Суботици, 1936. Била је то последња Коштанина песма и игра. Умрла је у Београду, 29. јула 1938, у Венизелосовој улици, на Палилули.

**Омаж:** Бронзана биста Драге Спасић, рад Радмиле Граовац, стоји на мермерном постолу, испред Српског народног позоришта, код службеног улаза, а постављена је 1981. О самом делу је записано да „концепција лика Драге Спасић, када је у најлепшим годинама

наступала на сцени СНП-а, изражава и карактер врсне сценске уметнице“, ненадмашне Коштане. На 150-годишњицу рођења и Драге и Боре и њима у част, можда би неко, док пролази поред њене бисте, изговорио у себи: „Да знајеш мори, моме, да знајеш, каква је жалост, моме, за младост!“



Биста Драге Спасић, рад Радмиле Граовац, испред службеног улаза СНП-а, фото Марија Ердељи



Драга Спасић као Коштана  
фото Архив СНП-а

Ласло Блашковић

# Бескрајна кратка прича

У Културном центру Новог Сада почео сам да радим на размеђи векова. На оштру сугестију мог моћног пријатеља из младости, директор ме је примио невољно, по злу је памтио неку моју кафанску доскочицу. Смислио је, међутим, да мој радни сто стави у ходник, тако да сам успут могао да цепам карте за улаз у кино, да нисам џецао у запећку, на слоњен на радијатор, као приглупи момак из руских бајки који ће се чудом преобразити у бубу или у царевића.

Требало је да уређујем књижевни часопис који се у последњем десетлећу појављивао с мене па на уштап, а с тим би се, канда, наставило у мом случају да се тадашњи инокосни пословодни орган питао. Био је он бледолики глумац и зет промукле политичке громовнице, а на литературу је гледао као на нужни смештај, цветак зла.

Но ускоро се десио друштвени преврат (који се на нас није одразио, будући да смо већ били опозициона комуна), диша је аванзовао и обрео се у бирократском друштанцу у ћошку, које му је сасвим одговарало.

На његово место дошла је Мирјана Марковиновић. Нисам је познавао лично. Чуо сам да долази из позоришта и помислио да ће се моја судба Пепељугине затурене ципеле наставити у недоглед. Неколико бескућника који су се грејали у предворју резигнирано сам пустио у биоскопску салу без карте. (Наравно, и из бушног верновског балона се види да на овом месту ваља очекивати драмски обрат.)

Јављено ми је да одмах дођем на разговор. У кожној фотељи, што је скичала кад би се директор померио, губила се женица, коју су на површини воде одржавале тек небескобеле, широм отворене очи. Пружила ми је руку. Имала је нешто у изразу што ме је подсетило на Вивијен Ли из *Трамваја званој чежња*. Било је сувише рано да бих то гласно приметио. Наше пријатељство се експресно распламсало

и оно поређење с Бланшом Дибоа било је сасвим на месту, у време када смо установили да патимо од исте срчане мане, која се преноси изоштраним, женским генима. (Њен брат ће умрети од исте аномалије и биће сахрањен једног сунчаног дана, у Сомбору, на бетонском гробљу, где руже не миришу, као у оцвалом шлагеру.)

Мирјана је била збиља златна. (О томе писано сведоче неки њени заклетни сарадници. Њене наклоности и брижности сећају се Радоје Чупић, Александар Милосављевић, Снежана Комар.) Ту, дакле, нисам био изузетак. Уживао сам у неочекиваној пажњи коју је посвећивала мом напору, пажњи коју сам покатакд доживљавао као превелики терет за моја незахвална плећа. Тога човек постане свестан онда када све прође, када остане сам, негде на периферији вида.

Верује се да је писала драме, али их није објављивала. Други пак извор истиче да је Мирјана Марковиновић ауторка позоришног комада *Пушовање у Пијсбург у сирниј варијанци* награђеног у Ужицу, у години бомбардовања. Неколико играказа и сам сам умео да јој приредим.

Једном смо отишли у Београд на дворишну забаву Стубова културе. Изгубили смо се у гомили писаца осмуђених унутрашњом роштиљском ватром. Неколико универзалних експерата, као у народној причи, појмове сусрет и сукоб већ је једначило по месту творбе и неиздрживој звучности. Један академик испричао је виц с брадом. Моју сам жену упознао с неколико језичких артиста које нисам ни познавао, а Мирјана се обрела у друштву неких опасних театарских мазница. Однекуд би се повремено зачуо смех анђеоски. Забава је била на добром путу да се претвори у сан летње ноћи. Врага!

Блага јулска ноћ, угодно друштво, и трпко вино из пластичног бурета резултовали су свађом супружника на повратку, у колима која је возио колега и сам



Мирјана Марковиновић (1954–2009),  
фото Бранислав Лучић, љубазношћу  
Стеријиног позорја

склон драмским сукобима. И кад је човек зауставио ауто на спуштеној рампи испред монтажно-демонтажног моста, ја сам изашао из кола и пошао пешке преко Дунава, бетонском стазом која је већ подрхтавала од надолазећег воза. Да сам био дете већ бих га могао дохватити руком. Наш возач је слегао раменима, а ни моја жена није могла да погоди куд сам ја пристао, док се моја намера губила у хуку локомотиве с којом сам се мимоилазио. Биће то сјајна сцена, помислио сам, прескачући ограду ћуприје.

Где сте ви нестали, питала ме је Мирјана сутрадан.

Ако о овом будете писали, рекао сам јој самоуверено, знајте да сам, ступивши на тло, ударио лево и кејом пошао ка Лиманима. Иначе, наша кућа је одмах ту, било би глупо да се мој бес завршио лаганом шетњом и супружничким пољупцем за лаку ноћ. Зато сам наставио даље, и код Ћачког игралишта сасвим скренуо.

Пошто сам нервозно неколико минута звонио на вратима, док се аутоматско светло у ходнику гасило сваки час као да ме неко зеза, мој буновни отац отворио ми је врата без речи и пустио ме да проминем унутра као сенка сенке. Тата је умро напрасно, три и по месеца касније, када се тај догађај већ био кондензовао у ћилибар, у сталактит који ми је парао утробу.

Зар ни оловчица није могла да стане у онолику женску торбу, питао сам се готово плачно. Па све сам заборавио. Види се да сте из позоришта!

Шаљу ме из болнице, рекао је грмаљ који се појавио на вратима. Требало ми је доста времена да схватим како је реч о погребнику који је први дошао до информације. Неко му је из Каменице дојавио за мог оца. Док ми је показивао моделе мртвачких сандука, листајући албум са фотографијама које су имале уши, погребник је меркао двосед на ком сам седео. Ако мама буде хтела да га прода, рекао ми је загробним гласом, ту сам. Стиснуо ми је руку утешитељски.

Можда да изоставите крај, предложила је Мирјана.

Бар је то лако, помислио сам и притиснуо типку, на којој се реч delete једва назирала попут презреле красте.

Мирјана се, после авантуре у културном центру, није вратила у Српско народно позориште. И она је умрла изненада. Ипак, успела је да објави *Књију о њредсџави*, с поднасловом *Реконструкција њредсџаве „Женидба и угадба“ Јована Сџерије Појовића у режији Дејана Мијача на сцени Народној њозоришћа Сомбор*. Када би се реконструисао њен живот, ко зна да ли би могао да стане у једну бескрајну кратку причу. А када бих ту причу, којим случајем, ја писао, удахнуо бих дубоко и почео овако:

Ово је доба када углавном имам дубоке, живе снове. Од оних који узнемире човека, мада немају никакву поенту. У једном сну видео сам и њу како ми маше. И крије крила.



Татјана Мошински Пандуровић  
фото Архив СНП-а

## Уз одлазак једне балерине

**Татјана (Олега) Мошински Пандуровић**  
(1945–2026)

**Т**атјана (рођ. Мошински) Пандуровић је рођена у Земуну, 5. марта 1945. године. Уписала је Балетску школу „Лујо Давичо“ у Београду, где је и дипломирала, 1965. А годину дана пре дипломирања постала је чланица балетског ансамбла Српског народног позоришта, чијем је саставу припадала двадесет и три године, све до 1987. Током своје играчке каријере изградила је репутацију изузетно поуздане балерине која је била део свих представа са репертоара Оперe и Балета. Показујући непоколебљиву посвећеност свом позиву, имала је прилику да одигра и мање солистичке улоге.

Својим професионалним приступом према послу и раду била је узор новим младим балетским играчима, а памтићемо је и као особу коју су красиле врлине, попут благе нарави, великог стрпљења и изразите толерантности. Иако се у колективу није посебно истицала, нити је привлачила пажњу на себе, Татјана је увек била неко на кога смо се могли ослонити.

Преминула је 26. јануара 2026, у Новом Саду, у 81. години, а сахрањена је на Успенском гробљу у Новом Саду.

*Габриела Тејлаши Јојкић*

# Прометеј нашег доба

Радоје Чупић,  
првак Дrame СНП-а  
(1958–2026)

Рођен у Новом Саду 1958. године, где је завршио основну школу, гимназију и Академију уметности – смер за глуму на српскохрватском језику, у класи водећих југословенских редитеља и педагога Дејана Мијача и Димитрија Ђурковића. Био је члан глумачког ансамбла Народног позоришта Сомбор у периоду од 1985. до 1999. године.

Стални је члан глумачког ансамбла Српског народног позоришта у Новом Саду од 1999, до фебруара 2023, када је одиграо 160. пут Стеријиног *Цангрљивој мужа*.

До сада одиграо више од сто улога у позоришту, на филму и телевизији. Бавио се и режијом. Носилац скоро свих награда за глуму које постоје у Србији.

У тренутку закључења овог броја, примили смо тужну вест да нас је Радоје Чупић напустио 23. марта 2026.



## Наставак рада на *Енциклопедији СНП-а (1986–2021)*

Прошло је много времена од 1972. године и много рада, када је идеја о реализацији *Енциклопедије* почела да се остварује. Њеним изласком из штампе заокружен је рад који је 1972. био испланиран, али то не би требало да буде крај рада. Током рада на *Енциклопедији 1861–1986*, истицали смо да ту не треба да буде крај, већ да се рад настави тако да нова и допуњена издања *Енциклопедије СНП-а* могу да обухвате сваких наредних 35 година. Не смемо да заборавимо да је сваки јучерашњи дан већ историја, и да сваки уметник, представа или догађај после 1986. године заслужују да добију своју енциклопедијску јединицу, јер су сви они допринели стварању историје најстаријег и једног од најзначајнијих театара на овим просторима. Предлагали смо да наредни том може да обухвати период од 1. септембра 1986. до 31. августа 2021, што чини 35 година.

Значај овакве публикације, *Енциклопедије Српској народној позоришћа*, превазилази оквире Српског народног позоришта као најстаријег професионалног театра који континуирано ради од 1861, јер је ово прва енциклопедија неког домаћег позоришта, она је важно сведочанство театарског живота и културе на овим просторима. И најзад, то се остварило. Почетком октобра 2025, на састанку који је сазвала в. д. управница СНП-а, Драгана Милошевић, договорено је да се одмах почне с радом на наставку *Енциклопедије* и да фазе рада буду као и у претходном периоду.

Прво и основно, потребно је урадити именик: пописати све чланове СНП-а од 1986. до 2021. у Драми, Опери, Балету, Управи, Техници, администрацији, затим гостујуће уметнике и раднике у свим сегментима рада СНП-а, пописати све ауторе дела изведених у све три јединице: писце, композиторе, редитеље, кореографе и друге, затим пописати комплетан репертоар од 1. септембра 1986. до 31. августа 2021. године. Такође, потребно је пописати све учеснике представа који нису чланови СНП-а, све оне који су наведени у програмским књижицама у овом периоду, затим пописати све оне који су играли у алтернативи, а не налазе се у програмским књижицама, него у листићима који су се штампали за сваку појединачну представу.

Паралелно с радом на именику, могуће је ангажовати заинтересоване млађе сараднике – студен-

те – да у Библиотеци Матице српске попишу све чланке везане за рад СНП-а у наведеном периоду из периодике која је излазила у целој земљи. Ово је веома обиман и дуготрајан посао. Један део таквих чланака се налази у Архиви СНП-а, али је за Енциклопедију потребно прегледати новине и часописе који су излазили у земљи у том периоду и пописати све објављене чланке и вести о раду СНП-а.

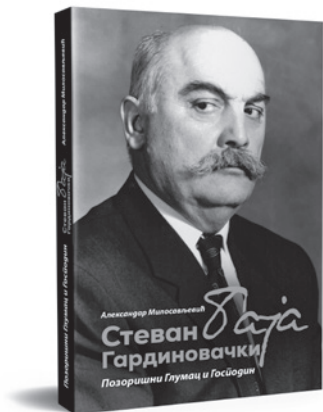
У другој фази рада потребно је за сваког појединачног уметника, који је радио у овом периоду у СНП-у, пописати све улоге, режије, сценографска и костимографска остварења, композиције, дириговања, кореографије... Чланови Хора, Оркестра, балетског ансамбла, чланови Технике и администрације имаће, као и у претходном периоду, јединствену јединицу и неће имати појединачне јединице.

Тек по окончању овог рада може се приступити писању појединачних јединица. За то је потребно оформити стручан тим и ово ће бити најдуготрајнији процес. Сарадници и истраживачи који су писали за период који обухвата већ издата *Енциклопедија* били су еминентни стручњаци и познаваоци из области историје позоришта, књижевности, позоришне критике, балетски педагози и оперски и музички стручњаци. И сада се треба руководити таквим одабиром стручних сарадника, како бисмо ангажовали стручњаке из области театрологије, књижевности, историје позоришта, музичке, оперске и балетске педагоге, позоришне критичаре и све релевантне познаваоце рада СНП-а. Све јединице ће бити урађене као и у претходним томовима. Акценат ће, као и у претходном периоду, бити на раду сваког појединца у СНП-у, али ће рад сваког уметника који није везан за СНП бити наведен. Корице ће бити истог изгледа као и код претходна три тома. Процена је да би ових 35 година рада СНП-а стало у једну књигу с ознаком IV том. Нажалост, неколико јединица је изостало из *Енциклопедије 1861–1986*, па је ово прилика да их објавимо у овом тому.

Тако је 1. новембра 2025. отпочео рад на *Енциклопедији Српској народној позоришћа 1986–2021*, односно, приступило се изради именика. Предвиђања су да ће се ова фаза рада завршити до краја 2026, као и попис чланака у Библиотеци Матице српске и да ће се почетком 2027. кренути са радом на појединачним јединицама.

# Ново у нашим едицијама

## Позоришни звоници



### **Стеван Баја Гардиновачки: Позоришни Глумац и Госјодин**

Александар Милосављевић  
СНП, Нови Сад 2025.



### **Гордана Ђурђевић Димић: Вредело је**

Јованка Симић  
СНП, Нови Сад 2025.

У овој књизи је испричана само једна од могућих прича о Баји Гардиновачком, она која се попут сликарског пентимента постепено пробија испод наслага многобројних улога које је овај глумац одиграо током своје богате каријере. Прича је то саткана од сећања Бајиних колега, глумица и глумаца, од љубави коју су му пружали њему најближи чланови породице, пријатељи, познаници, поштоваоци глумачког умећа и талента Стевана Гардиновачког. Прича је то понајпре настала из нежности Бајине Мире, његове „случајне партнерке“ и на сцени и у животу.

Александар Милосављевић

Од оних је хистриона који на путу глуме никад нису узмицали пред непознатим. Није горда Гордана себи дозвољавала онај, варљиво лакши, већ испробан приступ којем се зна исход. Напротив, смело је бирала најмање истражен простор, најређе коришћена средства, сасвим неочекиван начин. Крчила је пут кроз, на око, непроходан терен, није признавала оgrade, нити су је плашила апстрактна питања апсурдних ситуација, или замршени предели људских односа. Од почетка је испитивала и доказивала моћ креативне енергије, а порицала је и одбијала све пречице кроз разна спољна помагала.

Вида Огњеновић

## Данас и овде

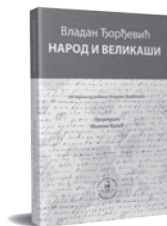


### **Пожар. Лаунц / Конџрасџ или Тамо іде смо осџали**

Миа Кнежевић и  
Момчила Миљковић  
СНП, Нови Сад 2025.

Од ове, 165. сезоне, Издавачка делатност СНП-а је покренула нову едицију „Данас и овде“, у којој ће бити објављиване савремене драме, драматизације и ауторски текстови, а који су били постављени у СНП-у. Едицију отвара драмски текст *Пожар. Лаунц / Конџрасџ или Тамо іде смо осџали*, аутора Миа Кнежевић и Момчила Миљковића.

Објављивање ових издања подржао је  
Град Нови Сад.



**Народ и великаши**  
Владан Ђорђевић  
приредила Милена Кулић  
СНП, Нови Сад 2024.



**Оіледи из исїорије  
срїскої їозоришїа**  
Ђорђе Д. Перић  
приредила Ивана Илић Киш  
СНП, Нови Сад 2024.



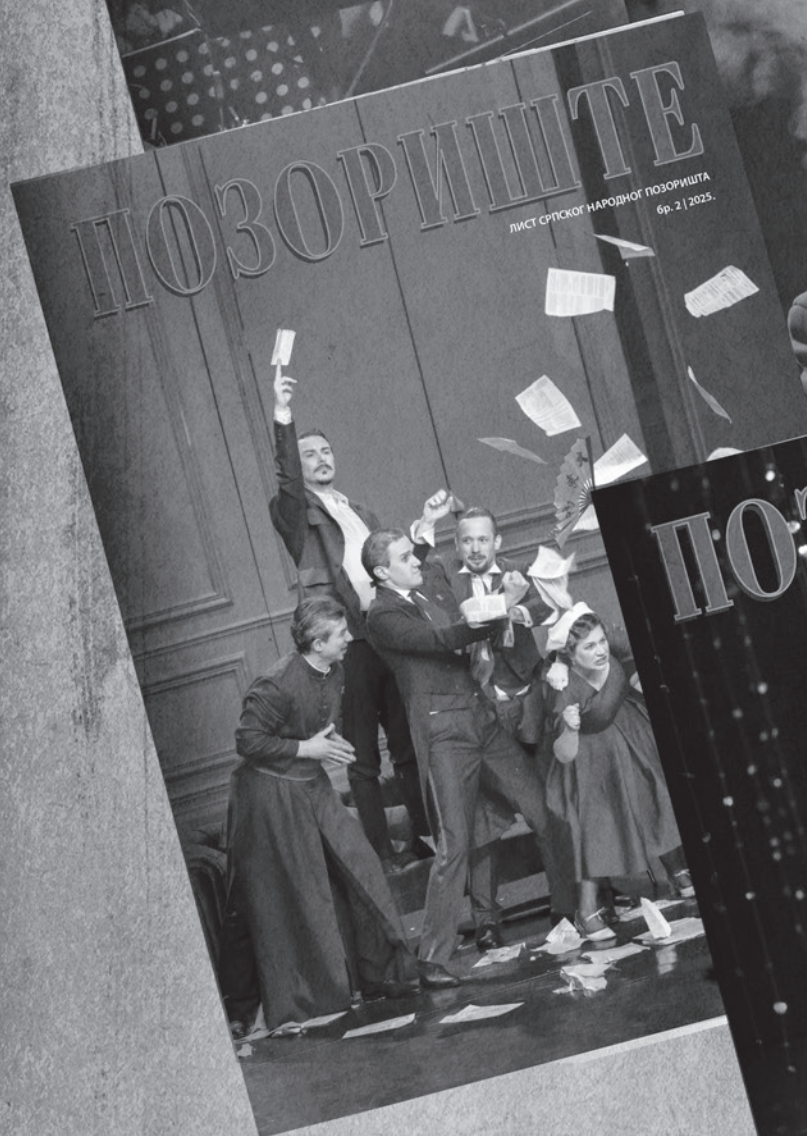
**Глумац и їублика**  
Јоца Савић  
приредили Зоран Ђерић и  
Ивана Илић Киш  
СНП, Нови Сад 2024.



**Енциклопедија СНП-а (I–III їом)**  
СНП, Нови Сад 2021.

**Наірага „Лаза Косїић“ за издавачки  
їодухвайї їодине на Сајму књиїа 2023.**

1. Дејан Пенчић Пољански: **Еїон Савин** (монографија), СНП, Нови Сад 2011.
2. Александар Милосављевић и Радослав Веснић Млађи: **Позоришїе као судбина или їрича о їозоришној їородици**, ПМВ и СНП, Нови Сад 2017.
3. Марина Татић - Лозјанин: **Сећање на сїару кућу: Прикази из часоїиса „Позоришїе“ СНП-а у Новом Сагу, 1969–1977**, СНП, Нови Сад 2017.
4. Даринка Николић: **Дејан Мијач** (монографија), СНП, Нови Сад 2017.
5. Марко Малетин: **Суйїон војвођанске їозоришне їрадиције**, СНП, Нови Сад 2017.
6. Павле Јефтић: **Дневник їредсїава новосадских їозоришїа 1919–1941**, СНП, Нови Сад 2017.
7. Ненад Вујановић Шеша: **Сукоб**, СНП, Нови Сад 2019.
8. Ана Ђорђевић: **Смедерево 1941.** / Александар Милосављевић: **Сїрагање їлумаца СНП-а у Смедереву 1941**, СНП, Нови Сад 2019.
9. Владимир Митровић: **Радуле Бошковић – Умеїносїї їлакаїа** (монографија), КЦ Војводине и СНП, Нови Сад 2019.
10. Ивана Илић Киш: **Балейї: Грађа за реїерїїоар СНП-а (2003–2020)**, СНП, Нови Сад 2020.
11. Александар Милосављевић: **Љубослав Мајера, реїиїель** (монографија), СНП, Нови Сад 2020.
12. Немања Совтић: **Мирослав Чанїаловић**, СНП, Матица српска и Завичајно удружење „Гламочко коло“, Нови Сад 2021.
13. Сенка Петровић: **Сан од 6 дана, 16 сайїи и 3 минуїа**, СНП, Нови Сад 2021.
14. Ивана Илић Киш: **Живої, књижевно и їозоришно дело Аїанасија Николића (1803–1882)**, СНП, Нови Сад 2021.
15. Зоран Максимовић: **Обнова Срїскої народної їозоришїа їосле Првої свеїскої раїа 1918–1921**, СНП, Нови Сад 2021.
16. Ивана Илић Киш: **Реїерїїоар Оїере СНП-а 1997–2022**, СНП, Нови Сад 2023.
17. Зоран Ђерић: **Драме Лазе Телечкої**, СНП, Нови Сад 2023.
18. Невена Јанаћ: **Из їрошлосїи Срїскої народної їозоришїа**, СНП, Нови Сад 2023.



Наша издања су доступна  
и у електронској форми на  
порталу [www.snp.org.rs](http://www.snp.org.rs)



За издавача:

ДРАГАНА МИЛОШЕВИЋ, в. д. управника СНП-а

Редакција:

мр ИВАНА ИЛИЋ КИШ, уредница овог броја

ЛАСЛО БЛАШКОВИЋ

СОЊА ВИДАКОВИЋ САВИЋ

ЛЕЈЛА АЈДАРИ ЈЕРКОВИЋ

др МИЛЕНА ЛЕСКОВАЦ

Графички уредник:

СОЊА ВИДАКОВИЋ САВИЋ

Лектура и коректура:

САНЕЛА МИЛЕНОВИЋ

Компјутерски слог:

ЉИЉАНА БИЛБИЈА

Сарадник на обради фотографија:

ЂОРЂЕ ЛАБАТ

Фотографија на корицама:

Анђела Пећинар, Јована Балашевић и

Данило Миловановић Вукмановић, из представе

*После милијон година Д. Илића*

фото МАРИЈА ЕРДЕЉИ

Штампа:

БИРОГРАФ COMP d.o.o. Земун

Тираж:

500